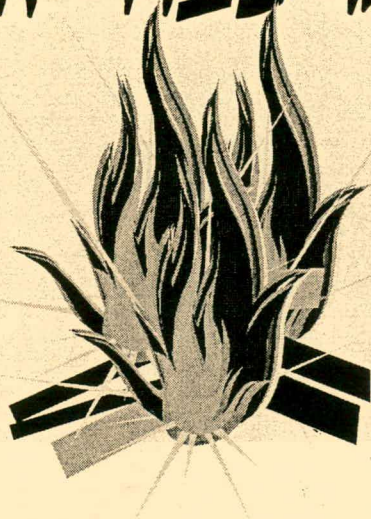


היחידה להלכה יישובית

האם תלמידי רבי עקיבא לא נהגו כבוד זה בזה?



ערב לימוד ואזכרה
במלות תשע שנים לנפילתו
של אריאל רביב ז"ל

פנימי
דפי עזר לשיעורו של:
הרב מנחם בורשטין

י"ד אייר תש"ע



(מרר בר כוכבא)
(תשכ"ז)

- | | |
|--------------------------|------------------------|
| 1. רבי עקיבא | 6. רבי מאיר |
| 2. נושא כליו של בר כוכבא | 7. רבי חנינא בן תרדיון |
| 3. בר כוכבא | 8. רבי פנחס בן יאיר |
| 4. רבי עקיבא לן בשדות | 9. רבי יהושע בן קרחה |
| 5. רבי שמעון בר יוחאי | * סיכום |

נגד הרומאים – שלא מתוך תורה – היא סילוף. תלמידיו היו תלמידי ישיבה, צדיקים וקדושים, גדולי תורה ואמונה. לעומת זה תפיסתו של רבי יצחק אייזק הלוי בספרו דורות ראשונים, שמתאר את רבי עקיבא כמוסר נפשו נגד גזרות הגוים על לימוד התורה, בלי קשר עם התעוררות לאומית, – גם היא בניגוד לדברי הרמב"ם שרבי עקיבא היה נושא כליו של בר כוכבא. אלא דווקא מתוך גדלותו בתורה, מתוך מסירות נפשו לקיום התורה, בדרגת קודש קדשים, נמשכה הכרת הקדושה של הלאומיות הישראלית¹⁰, והצטרף הוא ותלמידיו לתנועת המרד, תמך בבר כוכבא ועודדו במלחמתו.

3. בר כוכבא

בר כוכבא אינו בולט בצדקותו ורוחניותו¹¹, ולכן היו חכמים שטענו נגד כל השתתפות במלחמתה של "לאומיות חילונית". לעומת קריאת רבי עקיבא "דרך כוכב מיעקב", אמר לו רבי יוחנן בן תורתה: "עקיבא, יעלו עשבים בלחייך, ועדיין בן דוד לא בא"¹². וכן בגמרא מסופר שהיו חכמים שערכו "בחניה" לבר כוכבא. ישעיהו הנביא קובע שהמשיח צריך להיות אדם בעל דרגה רוחנית גבוהה. "והריחו ביראת ד' ולא למראה עיניו ישפוט"¹³. משפטיו והוראותיו צריכים להיות מכח חוש רוחני של "והריחו ביראת ד'", ובר כוכבא לא עמד בבחינה זאת. "בן כוזיבא היה אומר: אנא מלכא משיחא. ושלחו חכמים לבדקו אי מורח ודאין או לא, וכיון דלא עביד הכי, קטלוהו"¹⁴. את דברי הגמרא שקטלוהו, הרגוהו, אין להבין כפשוטו, אלא כביטוי מליצי ליחס שלילי והסתייגות¹⁵. אם כן היו חכמים שהתנגדו לכל הצטרפות למרד, מפני שבר כוכבא לא היה נמנה בין גדולי החכמים והצדיקים. אבל רבי עקיבא לא התחשב בדיעה זו¹⁶. הוא ראה את רוח גבורתו

1. רבי עקיבא*

רבי עקיבא הוא מעין "שני" למשה רבינו, כפי שמסופר בגמרא, שמשה רבינו אמר לקב"ה: "רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידיי?". ואכן חז"ל מוסרים לנו ידיעה מרעושה: "דברים שלא נתגלו למשה רבינו נתגלו לרבי עקיבא"². רבי עקיבא התחיל ללמוד תורה בגיל ארבעים שנה³, והגיע לגדלות ענקית בתורה, ונעשה ראש ישיבה לאלפי תלמידים⁴, ביניהם רבי שמעון בר יוחאי, רבי מאיר ועוד מגדולי התנאים באותה תקופה. הוא מסר נפשו על בניין התורה בישראל, עד שנהרג על קידוש השם על ידי הרומאים, בגלל התנגדותו לגזירותיהם על לימוד תורה⁵. רבי עקיבא נשמתו היא עצם התורה הקדושה וההלכה, ולכן כל סתם משנה אליבא דרבי עקיבא⁶. "סתם מניתי רבי מאיר, סתם תוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא: רבי יהודה, סתם ספרי רבי שמעון, וכולהו אליבא דרבי עקיבא"⁷.

2. נושא כליו של בר כוכבא

ויחד עם זה, ענק זה בתורה אדיר שבאדירים, גם "היה נושא כליו של בר כוכבא"⁸, כפי שכותב הרמב"ם, והוא קרא על בר כוכבא "דרך כוכב מיעקב"⁹. תפיסתו של גרץ, ועוד כמוהו כמה

- 10. "מרתו של רבי עקיבא המיוחדת, שהיא מתעוררת עכשיו בזמן צמיחת הישועה, להיות לנו לאור עולם, התלהבות ומסירות לחוק כל חזון של גאולה ותחיה לישראל וארצו. ודווקא מפני שהחזון בשעתו נכשל, ובר כוכבא נפל, ועמו נפל ישראל, בבחינת חירותו הלאומית, בטוחים אנו כי תורת אמת אשר בפה קדוש יבוא תור לה, והתור הוא הולך וכו', ולא תקום פעמים צרה, ולא לחנם לחם ישראל מלחמת קיומו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל". מאמרי הראיה 202.
- 11. "היה שם בן כוזבא, והיו לו מאתים אלף מקוטעי אצבע. שלחו לו חכמים: עד מתי אתה עושה לישראל בעלי מומין". "ובשעה שהיו יוצאין למלחמה היו אומרים: לא תסעוד ולא תכסוף, הדא הוא דכתיב, הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא איתנו". איכה רבא ב ה. "פירוש לא תעזרנו ולא תשחיתנו, כי ינחם אל הטבע, שהיה בטוח בכחו". עץ יוסף ומתנות כהונה. "שיטתו הלאומית של בר כוכבא שאמר "לא תסעוד ולא תכסוף", היתה לעורר את גבורת האומה על ידי הכרזה של "אם אין אני לי מי לי". אמנם על ידי זה יאבד הבטחון, ודבר שקול אם לאבד קנין רוחני, בשביל חזק בשמי של האומה, ולכן לא היתה רעת חכמים נוחה מזה". מרן הרב זצ"ל, כת"י, בלשון זה בערך.
- 12. ירושלמי תענית ד ה.
- 13. ישעיה יא ג.
- 14. סנהדרין צג: השגת הראב"ד על הרמב"ם מלכים יא ג.
- 15. "קטלוהו כלומר רפו ידיהם ממנו, ובאו גוים והרגוהו". רב"ז שם.
- 16. "ולעניין בן כוזיבא אין ספק שהיה מחלוקת בין החכמים מקצתם לא האמינו שהוא משיח וקצתם האמינו ורבי עקיבא מכללם; ואפילו אחר ששלחו חכמים אי מורח ודאין או לא, לא חזר בו רבי עקיבא, שמא לא בא לפניו דין שיהיה צריך לרדן על ידי הריחו". רב"ז שם.

- * עי' שיחת רבינו סדרה א' אמור ל"ג בעומר, סדר א' יום העצמאות תשל"ג 7, פרקי משיח 17-16.
- 1. מנחות כט.
- 2. במדבר רבא יט י.
- 3. אבות דרבי נתן פרק י'.
- 4. נדרים מט יבמות סב.
- 5. ברכות סא.
- 6. רש"י מגילה ב'.
- 7. סנהדרין פ"ו. "...ההכללה, "כולהו סתימתאה אליבא דרבי עקיבא". פלגים רבים הולכים וזורמים. מתניתין תוספתא ספרי ספרא וכו'. אבל הכל בא מתוך הים הגדול, תורתו הכוללת של רבי עקיבא. התורה תורת חיינו, כל הפלגים שמתגלים ברוח, ובכל הפלגים מתגלים בחיי האומה ממנה הם זורמים, ולאחר עם מקורם הברוך אנו נדרשים". מאמרי הראיה 202 "... רבי עקיבא, הדורש תילי תלים של הלכות, וכל סתמי ההלכות הן על פיו..." רבינו לנתיבות ישראל א 30.
- 8. רמב"ם מלכים יא ג.
- 9. ירושלמי תענית ד ה. איכה רבא ב ד.

ופקודתו, ועל כך קבע את הערך המשיחי של בר כוכבא¹⁷. התעוררות הגבורה האומית, הינה הופעה של קדושה. מסירות נפש להגדלת התורה והאדרתה, ומסירות נפש על תקומתה של מלכות ישראל – אחת הן. דווקא מתוך גדלותו בתורה, השתתף רבי עקיבא יחד עם תלמידיו במלחמה נגד הרומאים, על אף הסכנות המרובות והתנגדותם של חכמים אחרים, – והוא בעצמו לקח חלק אקטיבי עד כדי היותו "נושא כליו של בר כוכבא".

4. רבי עקיבא לן בשדות

הרמב"ם קובע: "רבי עקיבא, חכם גדול מחכמי המשנה היה. והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך. והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח"¹⁸. לא ידוע לנו מה מקורו של הרמב"ם שרבי עקיבא בעצמו לקח חלק פעיל במרד, עד כדי היותו נושא כליו של בר כוכבא, ושכל חכמי דורו הסכימו עמו¹⁹.

בגמרא ברכות מובא בשם רבי עקיבא "לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל דעביד רחמנא, לטב עביד"²⁰, – כל מה שעושה הקב"ה, הכל לטובה. ויש על זה סיפור. רבי עקיבא היה הולך בדרך. הגיע לעיר אחת וביקש מקום לינה, ולא נתנו לו. אמר "כל דעביד רחמנא, לטב". הלך ולן בשדה. היה איתו תרנגול – להקיצו משנתו²⁰ – חמור ונר. בא הרוח וכבתה את הנר, בא חתול ואכל את התרנגול, בא אריה וטרף את החמור. אמר "כל דעביד רחמנא לטב". בלילה בא גייס רומאי ולקח את כל העיר בשבי אמר להם: לא אמרתי לכם: כל מה שעושה הקב"ה, הכל לטובה?²¹

לכאורה הסיפור הזה משונה. וכי אין לרבי עקיבא מה לעשות בלילה, אלא להלך בדרכים? איך אפשר להבין שאנשי העיר סירבו לארח בלילה יהודי, וקל וחומר תלמיד חכם גדול? בהתחלת הדברים משתמע שרבי עקיבא הלך לבדו אבל בסוף המעשה הוא פונה בלשון רבים "לא אמרתי לכם"; מי הם האנשים אשר נמצאים יחד עם רבי עקיבא?

אלא שרבי עקיבא ותלמידיו הלכו בלילה תוך כדי פעולה מלחמתית נגד הרומאים. לכן כשהם חפשו מקום ללון, שלח רבי עקיבא את תלמידיו ללון בשדה, והוא בעצמו ביקש אכסניא בעיר, בתקוה שיתחשבו בגדלותו בתורה ויאפשרו לו ללון שם. אמנם תושבי העיר סירבו להסתכן ולהחזיק אחד מראשי המרד אצלם, ועל אף כל גדולתו וקדושתו, לא נתנו לו אכסניא אצלם. לכן הוא הלך ללון בשדה יחד עם תלמידיו. ואכן "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", שהרי הרומאים עלו אותה לילה על העיר ושבו אותה.

17. "רבי עקיבא כר הוה חמי להי (כשהוא היה רואה) להרין בר כוזיבא, הוה אומר: היינו מלכא משיחא... ומה היה עושה בן כוזיבא? היה מקבל אבני בליסטרא באחת מארכובותיו וזורקן והורג בהן כמה נפשות. ועל זה אמר רבי עקיבא כך". איכה רבה ב ה. "ועל פלאי גבורותיו של בן כוזיבא היה אומר רבי עקיבא שהוא המשיח". עץ יוסף ומתנות כהונה.

18. אכן במקום אחר כותב הרמב"ם: "...והיה להם מלך גדול ורמו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח...". רמב"ם תענית ה ג. ופירוש של "כל חכמי דורו" יהיה "גדולי החכמים". והולך רבינו ומונה גדולי החכמים שהלכו בדרכו של רבי עקיבא. העורך.

19. ברכות ט:

20. רש"י.

אף תלמידיו רבי עקיבא הלכו בדרכו. בגמרא שבת מסופר על התנגדותו לרומאים של תלמידו הגדול – רבי שמעון בר יוחאי. "יתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים גבייהו. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו, תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בר יוחאי ואמר: כל מה שתקנו, לא תקנו אלא לצורך עצמן. תקנו שווקים, להושיב בהן זונות. מרחצאות, לעדן בהן עצמן. גשרים ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות. אמרו: יהודה שעילה יתעלה. יוסי ששתק יגלה לציפורי. שמעון שגינה יהרג"²². וכתוצאה מכך רשב"י הוכרח להסתתר יחד עם בנו רבי אלעזר במערה. אנו נפגשים כאן בתפיסות שונות כלפי השלטון הזר, ואת ההתנגשות החרפה של רבי שמעון בר יוחאי עם הרומאים²³.

6. רבי מאיר

גם לרבי מאיר, תלמיד אחר של רבי עקיבא, ובין הרומאים, היתה ודאי התנגשות חריפה "חקקו לדמותיה זרבי מאיר אפיתחא דרומי. אמרו, כל דחוי לפרצופא הדין, לייטא"²⁴. הוא נרדף על ידי הרומאים והם חקקו דמותו על שערי העיר, בצירוף צו למסור אותו לשלטון. פעם רדפו אחריו קלגסי רומי והוא הוצרך להשתמש בתכסיסים שונים כדי להימלט מהם, למשל, הוא טבל אצבעו בבישולי עכו"ם, ומצץ את אצבעו השניה, וכך הצליח להטעות אותם²⁵.

7. רבי חנינא בן תרדיון

רבי חנינא בן תרדיון, גיסו של רבי מאיר, היה בודאי שייך גם הוא לקו הזה של רבי עקיבא ותלמידיו. "כשחלה רבי יוסי בן קסמא, הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו. אמר לו: חנינא אחי, אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה, שהחריבה את ביתו, ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו, ואבדה את טוביו, ועדיין היא קיימת! אני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהילת קהילות ברבים, וספר תורה מונח לך בחיקך? אמר לו: מן השמים ירחמו. אמר לו: אני אומר לך דברים של טעם, ואתה אומר לי, מן השמים ירחמו. תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש... לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קסמא, והלכו כל גדולי רומי לקבורו, והספידוהו הספד גדול. ובחזרתו מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה, מקהיל קהילות ברבים וספר תורה מונח לו בחיקו. הביאוהו וכרכוהו בספר תורה, והקיפוהו בחבילי זמירות והציתו בהן את האור, והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו, כדי שלא תצא נשמתו מהרה"²⁶.

רבי חנינא בן תרדיון הלך בדרכו של רבי עקיבא ותלמידיו, לעומת רבי יוסי בן קסמא שהסתייג מן המלחמה נגד הרומאים, וזהו שורש הויכוח ביניהם. אמנם מחלוקת זו בין תלמידיו

21. שבת לג.

22. ע"י אורות, אורות התחיה כו.

23. ע"ז יח:

24. ע"ז יח.

הם. בכך גם מובן ההבדל ביחס השילטונות הרומיים לרבי יוסי בן קסמא אותו ליוו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו, לעומת רבי חנינא בן תרדיון שנהרג על ידי הרומאים בצורה אכזרית, ומת על קידוש השם.

8. רבי פנחס בן יאיר

רבי פנחס בן יאיר היה נכבד, נערץ ונקדש, על ידי חז"ל בני תקופתו. אין אנו מוצאים ממנו דברים רבים בהלכה, אך רבים מאמריו ומעשיו בזוהר הקדוש, גם ספר מסילת ישירים מסודר על פי הברייתא המפורסמת²⁵. בגמרא שבת משמע שהיה חתנו של רבי שמעון בר יוחאי²⁶, ואמנם בזוהר משמע שהוא היה חותנו²⁶. על כל פנים ברור שהוא היה קרובו. במסכת חולין מסופר שהוא היה עסוק בפדיון שבוים. הוא בעצמו לא לחם בפועל, אבל אהב את הלוחמים, תמך בהם והתאמץ להקל עליהם את סבלם (בדומה לזה, נהג ר' אריה לוי זצ"ל, רבם של האסירים בתקופה שלפני מלחמת השחרור). "רבי פנחס בן יאיר הוא קאזיל לפדיון שבוין. פגע ביה בגינאי נהרא"²⁷. אמר ליה: גינאי, חלוק לי מימך, ואעבור בך. אמר ליה: אתה הולך לעשות רצון קונך, ואני הולך לעשות רצון קוני²⁸, אתה ספק עושה²⁹ ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה. אמר לו: אם אי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם – חלק ליה³⁰. אבל לא רק לרבי פנחס בן יאיר נקרע הנהר, אלא גם לעוד יהודי אחד "הוה ההוא גברא דהוה דארי חיטי לפיסחא". היה איש אחד שנשא חיטים לפסח. "אמר ליה: חלוק ליה נמי להאי, דמצוה עסיק³¹ – חלק ליה". "הוה ההוא טעייא דלווה בהדייהו". – היה סוחר ערבי שהתלווה איתם "אמר לו: חלוק ליה נמי להאי, דלא לימא: כך עושים לבני לוויה? – חלק ליה³⁰."

הנהר נחלק בגזירתו לא רק לרבי פנחס בן יאיר, צדיק בעל נפש כלל-ישראלית העוסק בפדיון שבוים, אלא גם ליהודי פשוט הטורח במצוה פרטית של שמירת המצה, ואפילו לגוי שמצטרף ומתלווה להם.

כשהגיעו למלון, נתנו אוכל לחמורו, וסירב. גיקו השעורים בנפה וגם בידים, ובכל זאת סירב, עד שגילו שהם טבל. אחרי שהפרישו תרומות ומעשרות, הסכים החמור לאכול. אמר רבי פנחס בן יאיר: "ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה, ואתם מאכילים אותה טבלים?³⁰" גם חמורו של רבי פנחס בן יאיר נוהג בקדושה. כל חלקי העם, כל ענייני החיים בהיקפם הלאומי ועד הצדדים היותר חמוריים – חומריים³², שייכים לניסים ולקדושה האלהית³³.

אצלי". רבי פנחס סירב. רבי היה נשיא ישראל ומסדר המשנה, ובכל זאת השתמש רבי פנחס בן יאיר מהזמנתו לסעודה. אלא שרבי היה מקורב למלכות³⁴, ומסתבר שהיתה מתיחות בין רבי עקיבא ותלמידיו ובין רבי, על כן ניסה רבי להזמין את רבי פנחס בן יאיר, שהיה צדיק וחסיד ונוח לבריות ולא השתתף בעצמו אקטיבית במלחמה זו, ממנה הסתייג רבי.

אבל רבי פנחס בן יאיר השתמש: "השתא מסרהיבנא, דבמלתא דמצוה קא טרחנא, כי הדרנא, אתינא עיילנא לגבך", – עכשו אני ממנה, כי אני עסוק בדבר מצוה; כשאחזור, אבוא ואכנס אצלך. אבל גם אחר קיום המצוה, חזר בו רבי פנחס בן יאיר בראותו את הפרדות המסוכנות העומדות בפתחו של רבי "מלאך המות בביתו של זה, ואני אסעוד אצלו!" רבי, נשיא ישראל, ביקש והתחנן לפניו שיוכהו בביקורו, והיה מוכן להפקיר את פרדותיו. אבל רבי פנחס בן יאיר עמד בסירובו. המתיחות ביניהם גברה עד ש"גבה טורא ביניהו" – גבה הר ביניהם. בסוף "בכה רבי ואמר: מה בחייהן כך, במיתתן על אחת כמה וכמה"³⁰. לכאורה משפט זה אינו שייך למהלך העניינים, אלא שמכיון שלרבי פנחס בן יאיר היה מקום במלחמה נגד הרומאים, ניתן להבין ביטוי זה כהודאה של רבי בקדושתם העילאית של רבי עקיבא ותלמידיו, אשר קידשו את השם במותם.

9. רבי יהושע בן קרחה

חז"ל מוסרים לנו על פגישה בין רבי יהודה הנשיא ובין רבי יהושע בן קרחה. רבי שאל אותו: "במה הארכת ימים?" ענה לו רבי יהושע בן קרחה בחריפות "הקצת בחיי", רבי התנצל ואמר: "תורה היא וללמוד אני צריך"³⁵. באותו מעמד, גם חכמים אחרים נשאלו אותה שאלה, ולא ראו שום פגיעה בהתעניינות זו, והשיבו בשקט. רבינו תם מסביר שרבי יהושע בן קרחה הוא בנו של רבי עקיבא³⁶ שהיה מכונה "קרחה" בפי בן עזאי³⁷. אם כן, אפשר להבין, שלאור כל המתיחות בין רבי עקיבא שלחם נגד הרומאים ובין רבי שהיה מקורב לאנטונינוס קיסר רומי, נעקץ ונפגע רבי יהושע בן קרחה על ידי שאלה זו, שהזכירה לו את העבר, בו מסרו אביו רבי עקיבא ותלמידיו את נפשם על קדוש השם, כשרבי הסתייג מכל השיטה.

אבל רבי התכוון לשאול אותו כיצד האריך ימים למרות שיטתם ותפיסת עולמם, שראתה בהתעוררות הגבורה הלאומית ה"חילונית", עניין שבקדושה – "תורה היא וללמוד אני צריך". מתוך כך מובנת תשובתו של רבי יהושע בן קרחה: "מימי לא הסתכלתי בדמות אדם רשע"³⁵. פירושו: ידענו היטב את פרטי דברי ההנהגה גם עם רחוקים בישראל. מתוך גדלות של תורה באנו להכרת ערך קדושת הגבורה הלאומית, ואף על פי שהיינו מחוברים ל"חילוניים", ידענו היטב את ההבחנה בין קודש לחול. זה תוכן תשובת רבי יהושע בן קרחה.

34. ע"ז יא.

35. מגילה כח.

36. תוס' שבת ק"ג ר"ה "יהושע בן קרחה הוא".

37. ברכות נח.

25. שם כ.

26. זוהר פינחס.

27. "גנאי – שם הנהר" רש"י.

28. "רצון קוני – כל הנחלים הולכים אל הים בגזירת המלך" רש"י.

29. "ספק עושה – שמא לא יתנו לך בפדיון" רש"י.

30. חולין ז. ז.

31. "דבמצוה עסיק – דכתיב: ושמרתם את המצות, דמתחלת טחינה והרקדה בעיא שימור לשם מצה" רש"י.

32. ע"י אגרות הראיה ב פח.

33. "אור הקודש מתפשט... עד המדה העליונה של הופעת אור הקודש על כל קניניה, על כל מה שמתמשש בהם, מקלו, וחמורו, וכל אשר לו". אורות הקודש ב שא. ע"י שיחת רבינו וירא סדרה ב' בלק 14. וירא הפטרה 4.

- | | | | |
|----|-------------------------|----|---------------------------------|
| 1. | רבי עקיבא | 5. | בר כוכבא – ניצוץ משיחי. |
| 2. | דרך כוכב מיעקב | 6. | רבי יהושע בן קרחה. |
| 3. | צבאיות | 7. | רבי יהודה הנשיא. |
| 4. | תקומת ישראל – קידוש השם | 8. | בין רבי עקיבא לרבי יהודה הנשיא. |

1. ר' עקיבא

ארבעה מרבתינו, מתנאי הדורות הראשונים, הוזכרו במיוחד. גם בקודש יש מדרגות, כמטבע שטבעו חז"ל "המבדיל בין קדש לקדש". יש קדש ויש קדש-קדשים. תנאים אלו הוגדרו כענקים ע"י מליצה אריסטוקרטית: "ארבעה נכנסו לפרדס". בודאי הארבעה שזכו להיכנס לפרדס הם לעילא ולעילא. ר' עקיבא הוא ראשון לכולם ומעל לכולם: בבירורי הלכה תמיד הלכה כר' עקיבא מחבירו, ויש מחקרים אצל ראשונים אם גם הלכה כמותו מחבירו, כשרבים חולקים עליו, וכן, כל סתם משנה – אליבא דרבי עקיבא. ר' עקיבא הוא כעין "שני למשה רבנו". זו עובדה ממשית, מציאותית. ויש על כך, דברים מרעישים. למשה רבינו, רבן של כל הנביאים, היתה עין מיוחדת, צפיה מיוחדת, וראה דורות-נשמות. בדברי חז"ל מסכת מנחות יש ציור כזה: משה רבנו ראה את נשמתו של ר' עקיבא, והיה לו מכך רושם של הערצה עצומה. הדברים כתובים במלים אלה: "אמר לפניו (משה רבנו לקב"ה): ריבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי?".

1. הברלה של מוצאי שבת שהוא ערב יו"ט

2. חגיגה יד.

3. ערוכין מו.

4. "אבל אין הלכה כר"ע כשהוא חולק עם חבריו, אם לא במקום שמסתבר טעמו של ר"ע. ויש שכתבו שהלכה כמותו אף מחבריו, אם הרבים שנחלקו על ר"ע אינם עומדים כדיעה אחת אלא כל אחד יש לו דיעה אחרת, אינם נקראים רבים, ולדברי הכל הלכה כר"ע. ויש מי שכתב שאפילו אם הרבים סוברים כדיעה אחת אלא שאין טעמיהם רומים, כיון שכל אחד בא עליו מטעם אחר, הלכה כר"ע. ויש שכתבו שאף אם רבים חלוקים עליו, אלא שלא נחלקו במקום אחר, הרי זה נקרא מחברו, והלכה כר"ע." (עי' אנצ' תלמודית כרך ט' עמ' רפו).

5. רש"י, מגילה ב'. סנהדרין פו'.

אגרת של מרן הראי"ה זצ"ל לבני עקיבא (בשנת תרצ"ד) "... ההכללה 'כולהו סתימאה אליבא דרבי עקיבא' – פלגים רבים הולכים וזורמים, מתניתין תוספתא ספרי, ספרא וכו', אבל הכל בא מתוך הים הגדול, תורתו הכוללת של רבי עקיבא (עיין סנהדרין פו) התורה תורת חיינו, כל הפלגים המתגלים ברוח וכל הפלגים המתגלים בחיי האומה, ממנה הם זורמים, ולאחרם עם מקורם הכרוך לנצח אנו נדרשים". ועי' הערה זו.

6. מנחות כט:

1. רבי עקיבא, הוא מעין "שני" למשה רבינו, ראש ישיבה לאלפי תלמידים, נשמתו היא עצם התורה וסתם הלכה כמותו.
2. התפיסה הרואה ברבי עקיבא ותלמידיו חיילים במלחמה לאומית-חילונית היא סילוף. וגם התפיסה ההפוכה שהוא רק מסר נפשו נגד גזירות הרומאים על לימוד תורה, מנוגדת לדברי הרמב"ם שרבי עקיבא היה "נושא כליו של בר כוכבא". דווקא מתוך גדלותו הענקית בתורה נמשכה ההכרה בקדושת הלאומיות הישראלית והצורך להצטרף למרד בר כוכבא.
3. היו חכמים שהסתייגו מבר כוכבא מפני שלא ראו בו מדרגה רוחנית עילאית המתאימה להופעה משיחית. לעומתם ראה רבי עקיבא בהתעוררות הלאומית הופעה של קדושה, וקבע את ערכו המשיחי של בר כוכבא בגבורתו ובמסירותו נפשו למען כלל ישראל. לכן השתתף הוא ותלמידיו במלחמה.
4. יש לברר את מקור דברי הרמב"ם שרבי עקיבא לקח חלק פעיל במרד, ושגדולי חכמי דורו הסכימו איתו. בגמרא ברכות, מסופר שאנשי עיר אחת סירבו לתת אכסניא לרבי עקיבא בלילה, ואז הוא הוכרח ללון בשדות. מעשה זה מובן מתוך הנחה שהשתתף אז עם תלמידיו בפעולה צבאית. ואמנם הרומאים שבו את העיר.
5. היו תפיסות שונות ביחס לרומאים, ואצל רבי שמעון בן יוחאי תלמידו של רבי עקיבא, אנו רואים התנגדות חריפה, עד כדי גזירת הרומאים עליו שיהרג.
6. אף רבי מאיר גרדף על ידי הרומאים ודמותו היתה חקוקה על שער רומי.
7. רבי יוסי בן קסמא הסתייג מכל התנגדות לרומיים – מה שהביא יחס של כבוד מצידם, וחלק על רבי חנינא בן תרדיון, גיסו של רבי מאיר, שהקהיל קהילות ברבים, כדי לעסוק בתורה, על אף הוראות רומא. אבל רבי חנינא בן תרדיון, המשיך בדרכו של רבי עקיבא, ובסוף נהרג על קידוש השם.
8. רבי פנחס בן יאיר קרובו של רבי שמעון בר יוחאי לא לחם בפועל, אבל עזר ללוחמים ועסק בפדיון שבויים. בדרכו למצוה כלל ישראלית זאת הוא קרע את הנהר, עבור עצמו וגם עבור יהודי העסוק במצוה פרטית, וגם עבור גוי שהתלווה עמו, ואף חמורו סירב לאכל שעורים לא מעושרים, – למען דעת שכל חלקי העם וכל צדדי המציאות הלאומית אף החומריים שייכים למהלך הקדושה האלהית. בינו ובין רבי יהודה הנשיא המקורב למלכות ומסתייג מן המרד, היתה מתיחות גוברת עד שבסוף הודה רבי בקדושתם העילאית של רבי עקיבא ותלמידיו, שמסרו נפשם על קידוש השם.
9. כאשר שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה למה האריך ימים, הוא ראה בכך פגיעה מצד הזכרת מיתת אביו רבי עקיבא ותלמידיו על קידוש השם. אמנם רבי הסביר "תורה היא וללמוד אני צריך", כדי לדעת איך יכולתם לשתף פעולה עם התעוררות לאומית חילונית. השיב לו רבי יהושע בן קרחה "מימי לא הסתכלתי בפני אדם רשע", דהיינו ידענו היטב את דרך ההנהגה הנכונה, ופעלנו מתוך גדלות של תורה וקדושה של תורה

מאי ל"ג בעומר?

① [ז] ל"ג בעומר לעולם הוא י"ח באייר. ובשחרית א"א תחינה. במגנצא ובוורמיישא אומרים תחינה בל"ג בעומר. אמר מהר"י סג"ל אע"ג דאיתא בגמרא דתלמידי ר"ע מתו מן פסח עד עצרת, מכל מקום עושין ביום ל"ג בעומר יום שמחה, משום דמתו רק הימים שאומרים בהן תחינה

אע"ג דתלמידי ר"ע מתו מן פסח עד עצרת, מכל מקום עושין ביום ל"ג בעומר יום שמחה, משום דמתו רק הימים שאומרים בהן תחינה

② מא"י, יבאר 20:

אמרו על ר' עקיבא שינים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו וכלן מתו בפרק אחד על שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם בלא תורה, עד שבא לו אצל רבותינו שבדרום ושנה להם, לר' מאיר זר' שמעון זר' יהודה זר' יוסי זר' אלעזר בן שמעון, והם הם העמידו את השעה. ותלמידים אלו הזכר כאן שכלם מתו מפסח ועד עצרת. וקבלה ביד הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה. ונהגים מתוך כך שלא להתענות בו, וכן נהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אהרן זמן.

④ טאמא אטא (ה, טז)

נעש על שמו נחם בל"ג בעומר לפי שיש בו חלום לא משמע כן וחולי סם הוא יושם על כל יסודי סכלם שחיים נהולל דרש"י חלל נחמה גם סם מחמתי דהרי ארכנא נחמה לדיק ומכס יש להענות ולמי מחמתי על מיהא לדיקס וליך נעשה יושם נחמה רבני הגדול רש"י ז"ל ונחמה מחמתי הילדים נעשה רבני עייס אלו עושין ז' חרד בכל שנה ולא חוזר קהל הלולל דרש"י חיינו לו שנדלתי שחמה לו שחך למנוחה חלל חוהנו עזב לחמה חלל נחמה חרנה יש לדבר זה על וזה שחמו לשרוף נגדים עליו בל"ג בעומר וחס עוננים על כל השמים

⑦ אינה רבתי פולח ב

מע ומת: יתיר היה דורש (ביום לו) דרך כובכ מיעקב אל חקרי כובכ אלא כובכ ר"ע כד היה חסי ליה להרין בר כוויבא היה אפר היינו סלכא משיחא. איל ר' יוחנן בן תורתא עקיבא יעלו עשבים בלחייך ועדיין אינו בא. א"ר יוחנן (נחש: לו) הקול קול יעקב. י' קול אדריאנוס קיסר דרג בכיתר פ' אלף רבוא בני אדם. ופ' אקף תקיעי קרנות היו צרין על ביתר והיה שם בן כוויבא והיו לו ר' אלף סקסוע אצבע. שלחו לו חמסים עד סתי אתה עושה לישראל בעלי סומין. א"ל והיאך יבדק. אמרו לו כל מי שאינו עוקף אח סלכטון אל יכתב באטטרטיא שלך, והיו לו ר' אלף סכאן וסכאן ובשעה שהיו יוצאין לסלחמט היו אומרים לא תסעוד ולא תסכיף ה"ד (הכל"ס) הלא אתה אלהים. ונתת ולא תצא אלהים בצבאותינו. ומה היה עושה בן כוויבא היה סקבל אכני בליסטרא בא' סארכובותיו וזורקן והרג. סחן כמה נפשות ועל זה אמר ר"ע כך.

שופטים. הלכות מרכים פ"א

② ראמ"ג

ג *ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו. אין הדבר כך. שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחמתי משנה היה. והוא היה נושא כליו של בן כוויבא המלך. והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח. ודימה הוא וכל חמתי דורו שהוא המלך המשיח. עד

⑤ שפת אדם:

... דוחבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, והיה יהודה בן גרים נבייהו, פתח ר' יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהו של אבתי זו! תקנו שווקים, חקנו גשרים, חקנו מרחצאות. ר' יוסי שחק. נענה רשב"י ואמר: כל מה שחקנו לא חקנו אלא לצורך עצמן. חקנו שווקין להרשיב בהן זונות, מרחצאות לעדן בהן עצמן, גשרים ליסול מהן מכס. ה"ך יהודה בן גרים יוספר דבריהם, ונשמעו למלכות אמרו: יהודה שעלה ויחלה עלה, ויהי שיהק יגלה לציפורי, שמעון שנינה יתרג. אול הוא ובריה משו בי מדרשא. כל יומא הוה מייחי להו דביחורו ריפתא וכזוא דמיא וכרכי. כי הקף גזירתא, א"ל לבריה: אנשים דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ויבגליא לן, אולו פשו במערתא. איתרשיש ניסא: איברי להו הרובא ועינא דמיא, והוה *משלח מנייהו והוה יחבי עד צוארייהו בחלא. כולי יומא גרים *בעידן צלויי לבש מיכסו *ומצלו והדר משלח מנייהו, כי הויכ דלא ליבלו. איתבו תריסר שני *במערתא. אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר מאן לודעיה לבר יודח דמית קיסר ובטיל גזירתיה? נפקו. חוו אינשי דקא כרבי ורעו. אמר: *מניחן חיי עולם ועוסקין בחיי שעה. כל מקום שנחתין עיניהך מיד נשרף, יצתה בת קול ואמרה להם: להתריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם! הדר אול, איתבו תריסר ירחי שחא. אמרי: *משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! נפקו. כל היכא דהוה מצד ר' אלעזר הוה מסר ר' שאמר לו: בני די לעולם אני ואתה! בחדו פניא דמעלי שבתא, הוה הוה סבא דהוה נקוט תרי *מדאני אסא, ורהיט בין השמשות. אמרו ליה: הגי למה לך? אמר להו: לכבוד שבת! חיסגי לך, בחדו חרד כנגד זבור, והי כנגד *שמור. א"ל לבריה: חיו כמה חביבין מצות על ישראל!

⑥ יבאר חמ"ג

וע"פ השו"ת יחא מאי דנכוד כילולא ביום ל"ג בעומר לכבוד הרשב"י שנסמך ביום זה ושמחה בחורב הק' שנחלנו סגרי מוכר על ידו וכזוא היס רבן ומלוקן של ישראל סבא"ר לכס נחמו חורב ובשמחה סיל על שנסמך ביום ההוא וכ"כ הפ"ח וז"ל ומיכו י"ל בשמחה זו למה וכו' ולאשך שבשמחה על חוסס תלמידים שסוסף לח"כ דע"ק שלח עמו כאלה עכ"ל

⑨ כהן מלכא קל

כתיב רב ששח *רועה שהיה רועה והגיה עדרו ובא לעיר ובא ואבוסרף ובא אריוורס אין אוקרים אילו היה שבהיה מצ ל אלא אומרין ארתו אם יוכל להציל דויב ואם לאו פסור ואמאי נימא ליה אי דית התם דהוה ... אז הוה התם היה סקיים *כי גם את הארי גם (אח) הרוכ הבה עבדך משום דאמר ליה אידית מן טח וננוה ואת חיות לאיתרדושי לך ניסא דהוה איתרדושי לך ניסא *בר' דגינא בן דוסא דמחזין עיוי דובי בקרנייהו ונימא ליה נהי דלניסא רבה לא הוה חוינא לניסא וזמא זיה מן אלא הארי זכו"

⑩

תלמידי רבי עקיבא שלח נכדו כבוד זה: ואל תחפר נמרה מהו זה הלולל שסכנו זה: וזה ומה לורך יש לפרס זה אלל חמתי שמינו (אבות ס"ב מ"ח) יאל כבוד חייך: חכמי, פליך בשלך ושמינו טור (סס ס"ד מ"ג) וכבוד חייך. כמורל דבך: ומורל דבך: כמורל שמיס' וסס' לא יכחו כן ומחשו ומתו לפי שכו' גורמין למורל: למורל שמתחלל על ידן שבגרות אומרים או לו למי שלמד מורה וכו' כדלית' נס' נחלל דיומא (ס"ז ס"ח) וככ"כ נס' דוסף חכמא אמרו שמיס' פייסה לרה זה בזה.

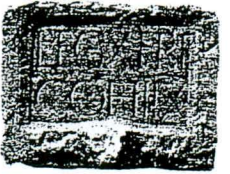
לנהרג בעונתו. כיון שנהרג נודע

ל"ג בעומר וחרות ישראל

א.קוסמן



סמל ישראל טיפוס המדויק
דג א: חזית בית המקדש עם ארבעה עמודים בעלי כותרות ומסיים
באמצע ארבעה עמודים בעלי אנטבות ופילון עני ספר תורה
למעלה כוכב הכתובה והסימנים לפסחון בריכתבא
דג ב: זרוע מניחה כפאית ונחמן בפלסלה באמצע מוזיקת מיתר
לצדית שריטול, משמאל לפסה - אחרית אלה הם סמלי תג המוכות והפכית
צדית לנאול ולחירות ירושלים כפי המדויק טיפוס



כתובת של הלגיון הרומאי העשירי, חקיקה באבן בירושלים



חזית הבר - סמל הלגיון העשירי

ב. מנהגי האבלות על ארוע זה

4 לא לארס ולא להנשא- מנהג אבלות על תלמידי ר' עקיבא

הלכות פסקות סי' צד, ר' נטרונאי גאון ושאלתם, למה אין מקדשין ואין כונסין בין פסח לעצרת, אם מחמת איסור אם לאו? הו' יודעין, שלא משום איסור נגעו בה, אלא משום מנהג אבלות, שכך אמרו חז"ל: שנים עשר אלפים זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, וכולן מתו בין פסח לעצרת, על שלא נהגו כבוד זה בזה.

5 מנהג אבלות לא להנשא רק עד לג בעומר

מאירי מסכת יבמות דף סב/ב ותלמידים אלו הוזכר כאן שכלם מתו מפסח ועד עצרת, וקבלה ביד הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה, ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו, וכן נוהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אותו זמן.

6 שלושת מנהגי האבלות

טור אורח חיים סימן תצג נוהגין בכל המקומות שלא לישא אשה בין פסח לעצרת, והטעם שלא להרבות בשמחה, שבאותו זמן מתו תלמידי ר"ע. ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר, ויש מסתפרים מל"ג בעומר ואילך שאומרים שאז פסקו מלמות. מצאתי כתוב מנהג שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת, משקיעת החמה עד שהרית, משום תלמידי רבי עקיבא שמתו סמוך לשקיעת החמה ונקברו אחר שקיעת החמה והיה העם בטלין ממלאכה, על כן גזרו שלא לעשות שמחה בינתיים. ונהגו הנשים שלא לעשות מלאכה משתשקע החמה.

ג. מי היו תלמידים אלו וכיצד נהרגו- הקשר לחיילי בר סבא

7 תלמידי ר' עקיבא נהרגו ב"שמד" של הרומאים

אגרת ר' שרידא גאון, טסה ספרדי ומסר ר' עקיבא את עצמו להריגה אחר שנפטר ר' יוסי בן קיסמא, ונהרג ר' הנינא בן תרדיון ונתמעטה החכמה אחריהם. והעמיד ר' עקיבא תלמידים הרבה והיה שמדא על התלמידים של ר' עקיבא.

א. מקורותיו המבוססים של לג בעומר- הפסקת מיתת תלמידי ר' עקיבא

1 מותם של תלמידי ר' עקיבא "בין פסח לעצרת" ב"מיתה רעה"

מסכת יבמות דף סב/ב אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם. עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם: ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא ואיתימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה. מאי היא א"ר נחמן אסכרה.

2 קבלת הגאונים שבל"ג בעומר פסקה מיתת תלמידי ר"ע

מאירי מסכת יבמות דף סב/ב אמרו על ר' עקיבא ששנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו וכולן מתו בפרק אחד על שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם בלא תורה, עד שבא לו אצל רבותינו שבדרום ושנה להם לר' מאיר ור' שמעון ור' יהודה ור' יוסי ור' אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו את השעה. ותלמידים אלו הוזכר כאן שכלם מתו מפסח ועד עצרת, וקבלה ביד הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה, ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו. וכן נוהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אותו זמן.

3 מדרש: תלמידי ר"ע מתו עד "פרוס" עצרת

בית יוסף אורח חיים סימן תצג ומה שכתב ויש מסתפרין מל"ג בעומר ואילך. כ"כ ה"ר דוד אבודרהם (עמ' רמה) בשם אבן הירחי (המנהיג הל' ארוסין סוס"י קו) משמו של הרז"ה וכ"כ ג"כ הר"י ן' שועיב (שם) וז"ל: שמעתי שיש במדרש שמתו מפסח עד פרוס העצרת, והוא ט"ו יום קודם העצרת, כאמרם (שקלים פ"ג ה"ד) [עד] פרוס הפסח פרוס ההג, שהם חמשה עשר יום בניסן ובתשרי, וכשתסיר חמשה עשר יום מארבעים ותשעה יום נשאר ששים וארבעה והנה הם שלשים ושלשה שלמים, ומגלהים ביום ל"ד בבוקר כי מקצת היום ככולו עכ"ל.

מדרש רבה שיר השירים פרשה ב
אמר ר' חייא בר אבא אם יאמר לי אדם תן
נפשך על קדושת שמו של הקדוש ברוך הוא, אני
נותן ובלבד שיהרגוני מיד, אבל בדורו של שמד
איני יכול לסבול. ומה היו עושים בדורו של
שמד, היו מביאין כדוריות של ברזל ומלבנין
אותן באש ונותנין אותן תחת שיחיהן ומשיאין
נפשותם מהן, ומביאין קרטיות של קנים
ונותנין אותן תחת צפרנן ומשיאין נפשותיהם
מהם. הוא שאמר דוד (תהילים כ"ה) אליך ה' נפשי
אשא, אשיא אשיא כתיב, שהיו משיאין נפשם על
קדושת שמו של הקב"ה.

הנחומא כי תבא סימן ב
"ובכל נפשך" - אפילו נוטל את נפשך. פעם
אהד גזרה מלכות יון (צ"ל רומי) שמד על
ישראל שלא יעסקו בתורה. הלך רבי עקיבא
והבריו ועסקו בתורה. בא פפוס בן יהודה ומצאו,
ואמר לו, הרי אתה מסתכן בעצמך שאתה עובר על
גזירת המלך. אמר לו רבי עקיבא, אמשול לך משל
למה הדבר דומה. לשועל שהיה מהלך על שפת
הנהר, ראה שם דגים רצים ומתחבאים. אמר להם,
בואו ולכו אצלי ואטמין אתכם בנקיקי הסלעים
ואל תתיראו. אמרו לו, ואתה הוא שאומרים
עליך שאתה פקח שבחיות. אין אתה אלא טפש. כל
חינו אינו אלא במים, ואתה אומר לנו עלו
ליבשה. ומה במקום חיותינו אנו מתיראין, במקום
מיתתנו על אחת כמה וכמה. ואף אנו כל חיינו
אינו אלא בתורה דכתיב, כי היא חיך ואורך
ימך (דברים ל כ). ואתה אומר, מסתכן אתה
בעצמך. לימים מועטים נתפסו שניהם. אמר לו
פפוס לרבי עקיבא, אשריך שנתפסת על דברי
תורה, אוי לו לפפוס, שנתפס על דברים בטלים.

9 ר' עקיבא רואה בבר כוכבא משיח

ירושלמי, מסכת תענית דף כד/א פרק ד הלכה ה
תני ר' שמעון בן יוחי, עקיבא רבי היה דורש
(במדבר כד) דרך כוכב מיעקב - דרך כוזבא
מיעקב. ר' עקיבא כד היה חמי בר כוזבא היה
אמר דין הוא מלכא משיחא.

10 ר' עקיבא מסייע אישית לבר כוכבא

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ג
ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות
אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מהיה
מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך, שהרי
רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה והוא
היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך והוא היה
אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל
חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג
בעונות, כיון שנהרג נודע להם שאינו, ולא שאלו
ממנו חכמים לא אות ולא מופת.

11 מסעותיו הרבים של ר' עקיבא

עבודה זרה דף לד/א
ר"ע איקלע לגינזק
ראש השנה דף כ/א
כשהלכתי לערביא... ואמר ר"ע כשהלכתי לגליא
יבמות דף עה/א
כשהלכתי לכרכי הים על ספסל זה ישב ר'
עקיבא

יבמות דף קכא/א
א"ג פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי
ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על
תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא
עירובין פרק ז משנה א
מ'עשה ש'קאו מ'פ'נד'יסין וה'ק'לי'גה ס'פ'ינ'תם ב'י'ם,
ירושלמי, עבודה זרה דף יג/ב פרק ב הלכה ד
כשהלך רבי עקיבא לזיפורין
ירושלמי, סוכה דף ט/ב פרק ב הלכה ד
מעשה בר' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא שהיו באין
בספינה
ירושלמי, בבא קמא דף מא/ב פרק ט הלכה ט
דריש ר' עקיבא כשבא מזופרין
מסכת דף כד/א

היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי
עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של
רומי מפלטה, [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו
בוכין ורבי עקיבא משחק, אמרו לו מפני מה אתה
משחק, אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים,
אמרו לו הללו "כושיים" שמשתחווים לעצבים
ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט,
ואנו בית הדום רגלי אלהינו באש ולא נבכה,
אמר להן לכך אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כך
לעושי רצונו על אחת כמה.

יבמות פרק טז משנה ז
אמר רבי עקיבא: קשינךתי לג'הרדעא לעבר
השנה

12

יישובים יהודים מפחדים לארח את ר"ע
ותלמידיו הכיזד ?

מסכת ברכות דף ס/ב
תנא משמיה דר' עקיבא: לעולם יהא אדם רגיל
לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא דרבי
עקיבא דהוה קאזיל באורחא מטא לההיא מתא
בעא אושפיזא לא יהבי ליה, אמר כל דעביד
רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה
תרנגולא וחמרא ושרגא, אתא זיקא כבייה
לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא
אריה אכליה להמרא, אמר כל דעביד רחמנא
לטב. ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא,
אמר להו לאו אמרי לכו: כל מה שעושה הקדוש
ברוך הוא, הכל לטובה:

ד. שיטתו של ר"ע בראיית בר כוכבא כ"משיח"

13

ר' עקיבא מכריז על בר כוזיבא כמלך המשיח

ירושלמי, מסכת תענית דף כד/א פרק ד הלכה ה
תני ר' שמעון בן יוחי, עקיבא רבי היה דורש
(במדבר כד) דרך כוכב מיעקב - דרך כוזבא
מיעקב. ר' עקיבא כד היה חמי בר כוזבא היה
אמר: דין הוא מלכא משיחא.
א"ל ר' יוחנן בן תורתא עקיבא יעלו עשבים
בלחייד ועדיין בן דוד לא יבא.

מדרש רבה איכה פרשה ב

ושמונים אלף תוקעי קרנות היו צריין על ביתר,
והיה שם בן כוזיבא והיו לו מאתים אלף מקוטעי
אצבע. שלהו לו חכמים עד מתי אתה עושה
לישראל בעלי מומין, אמר להם והיאך יבדקו,
אמרו לו כל מי שאינו עוקר ארז מלבנון אל יכתב
באסטרטיא שלך. והיו לו מאתים אלף מכאן
ומכאן. ובשעה שהיו יוצאין למלחמה היו אומרים
לא תסעוד ולא תסכיף, הדא הוא דכתיב (תהלים
ס) הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא אלהים
בצבאותינו.

ומה היה עושה בן כוזיבא היה מקבל אבני
בליסטרא באחד מארכובותיו, וזורקן והורג מהן
כמה ומשית גיבול יד צ"ל ומהרבה כד

7

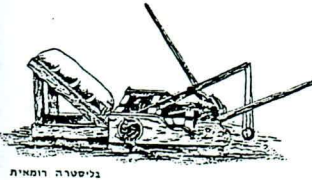
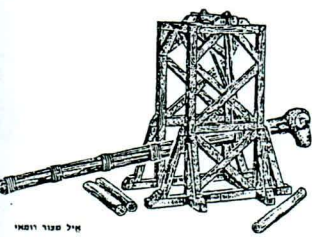


שפסו נשא ישראל שנת אחת למאות י"ח

שפסו נשא ישראל שנת אחת למאות י"ח

שפסו נשא ישראל שנת אחת למאות י"ח

שפסו נשא ישראל שנת אחת למאות י"ח



בליסטרה רומאית

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ג
רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה, והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח.

רמב"ם הלכות תעניות פרק ה הלכה ג
ותשעה באב המשה דברים אירעו בו ... ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה, והיו בה אלפים ורובבות מישראל, והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח, ונפל ביד הרומיים ונהרגו כולם, והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש.

אדריאנוס "שחיק סמא" - שחק עמנותי מתחתי מטבע המנציח את המטב בו הקיסר תורש חלם ראשון בירושלים, ליסוד העיר האילית החדשה: אליה קפסולתיה. ארע זה היה בס' באב (תפני ד, ו)



ו. האם היה בר כוכבא: בר כוכבא או בר כוזיבא או בר כוסבא?

מדרש רבה איכה פרשה ב
אדריאנוס קיסר הרג בביתר שמונים אלף רבוא בני אדם, ושמונים אלף תוקעי קרנות היו צרין על ביתר. והיה שם בן כוזיבא והיו לו מאתים אלף מקוטעי אצבע, שלחו לו החכמים עד מתי אתה עושה לישראל בעלי מומין, אמר להם והיאך יבדקו, אמרו לו כל מי שאינו עוקר ארוז מלבנון אל יכתב באסטרטיא שלך, והיו לו מאתים אלף מאכן ומאכן. ובשעה שהיו יוצאין למלחמה היו אומרים לו תסעד ולא תסכיף, הדא הוא דכתיב (תהלים ס) הלא אתה אלהים זנחנתו ולא תצא אלהים בצבאותינו. ומה היה עושה בן כוזיבא היה מקבל אבני בליסטרא באחד מארכובותיו וזורקן והורג מהן כמה נפשות.

פסחה בשנים בני אדם עירובי לנרקים בתיור ולא עזח פחם אמר סמחה יתת ריר



בשנה הרביעית לסדר (נאביב שנת 135) נדחק בר-כוכבא ונבאו לסבני ביתר, שמרוס-מערב לירושלים. שם צר עליו סורוס עם ליונותיו (פוקינס יצי את הארץ עם חידוש השלטון הרומאי ביוגו-ליים). הסבני השוכן על גבעה מעל לנחל עמוק היה מוגן בחפיר עגז ורום והיה לו פירי לצד צפון. העטרה היתה חוקה אך חסרה מקור רוח מים. הרומאים הקיפו את ביתר בנייק שהיה כפול פה ושמ, ולכסוף שפכו סוללות לקיפו ומרצו את חומת ביתר בגונדליהם. הרב אירע בשלפי הקיץ (בטי פאב שנת 135 לני הקסרות חיהגיות) ונלכדה ביתר-הר והרג רב נעשה בה.

אגרות בר כוכבא, נמצאו בידי מרבעאת (תרגום) שמעון ליהודה בר מנשה לקרית ערביה. שלחתי לך שני המורים כדי שתשלח עמהם שני אנשים אצל יהונתן בן בעיה ואצל מסבלה, כדי שיעמיסו וישלחו למחנה אצלך לולבים ואתרוגים. ואתה שלח אחרים מאצלך ויביאו לך הדסים וערבות והתקן אותם, ושלח אותם למחנה מפני שהצבא רב. היה שלום.

משמעון לישוע בן גלגולה שלום שלח לנו תבואה חמשת כורין חיטים, ע"י בני ביתי אצלך, והתקן להם מקום פנוי בו יהיו אצלך בשבת הזו אם יחפצו לבוא. והתחזק וחזק המקום. היה שלום

ז. רשב"י ממשיכו של ר' עקיבא



הכפר הפירי - בחי' כדס

סנהדרין דף צז/ב
תניא רבי נתן אומר מקרא זה נוקב ויורד עד תהום כי עוד הזון למועד ויפח לקץ ולא יכוב אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר: לא כרבותינו שהיו דורשין: עד עידן עידנין ופלג עידן.

ולא כר' שמלאי שהיה דורש: האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש. ולא כרבי עקיבא שהיה דורש: עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ. אלא מלכות ראשון שבעים שנה, מלכות שניה המשים ושתים, ומלכות בן כוזיבא שתי שנים ומחצה.

רש"י: ומלכות ראשונה של מלכות חשמונאי נתיקמה שבעים שנה. ואע"ג דאמרין בסדר עולם ומלכות בית חשמונאי מאה ושלוש ומלכות הורדוס מאה ושלוש, עיקר כבודם ופארים שלא שלטה בהם אימה לא נתיקים כל כך. ומלכות שניה של הורדוס נ"ב שנה, ומלכות בן כוזיבא ב' שנים ומחצה, ושוב לא היה להם מלך.

ה. החולקים על ר"ע - האם צדקו?

ירושלמי תענית דף כד/א פרק ז הלכה ה
ר' עקיבא כד הוה חמי בר כוזבה הוה אמר: דין הוא מלכא משיחא. א"ל ר' יוחנן בן תורתא עקיבא יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא יבא.

משיח דכתיב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה' וגו' וכתיב והריחו ביראת ה'.

... רבא אמר דמורה ודאין, דכתיב ולא למראה עיניו ישפוט ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ.

בר כוזיבא מלך תרתין שנין ופלגא, אמר להו לרבנן אנא משיח, אמרו ליה במשיח כתיב דמורה ודאין, נחזי אנן אי מורה ודאין, כיון דחזויהו דלא מורה ודאין קטלוהו.

ולענין בן כוזיבא אין ספק שהיה מחלוקת בין החכמים מקצתם לא האמינו שהוא משיח וקצתם האמינו, ור"ע מכללם.

ואפילו אחר ששלחו החכמים "אי מורה ודאין" או לא, לא חזר בו ר"ע, שמה לא בא לפניו דין שיהיה צריך לדון ע"י "הריחו".

ומה שנראה מדברי הראב"ד שישיראל הרגהו, לא משמע הכי אלא הגויים הרגהו. ויש לפרש הא דאמרין בפ' הלוק: "כיון דחזויהו דלא מורה ודאין - קטלוהו" כלומר רפו ידיהם ממנו ובאו הגויים והרגהו...

23

מפלת ביתר שקולה להורבן ביהמ"ק



הענין פרק ד משה ו
בתשעה באב: נגזר על אבותינו שלא יכנסו
לארץ, וסרב הפית פראשונה ובשניה, ונלפדה
ביתר, ונקרשה העיר.

24

ברכת הטוב והמטיב כשניתנו הרוגי ביתר לקבורה

הלמוד בבלי, מסכת תענית דף ל/ב
ט"ו באב מאי היא? ... רב מתנה אמר יום
שניתנו הרוגי ביתר לקבורה. ואמר רב מתנה
אותו יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה
הטוב והמטיב, הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו
לקבורה.

25

יש לשמוח בלג בעומר

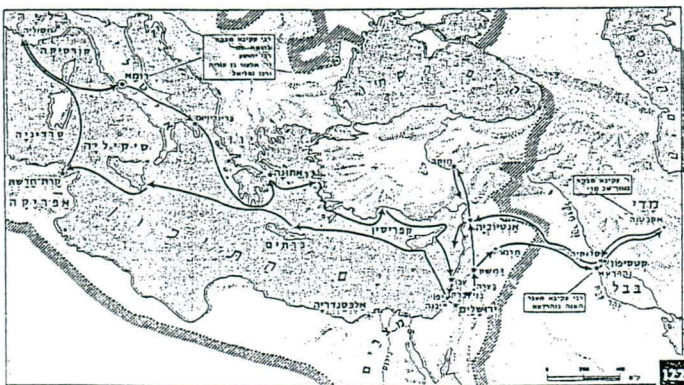
שולחן ערוך, שו"ע אר"ח סימן תנג סעיף ב
הגה: ובמדינות אלו אין נוהגין כדבריו, אלא
מסתפרין ביום ל"ג ומרבים בו קצת שמחה ואין
אומרים בו תחנון (מהר"ל ומנהגים).

26

גמר הצרה פתח לתקודה ושמוחה

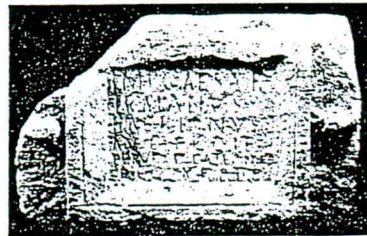
עפ"י באור הגר"א שם
כנאמר במס' תענית (כו, ב): לא היו ימים טובים
לישראל כשו באב, שכלו בו מתי מדבר, וכן כאן
שפסקו תלמידי ר"ע על מלמות - יש לשמוח.

מסעות כפי עקיבא וההכנות למלחמת
בר כוכבא



מסעות בני עקיבא
נולד האימפריה הרומאית

מבנה מספרתיים על קיסריה
כוכבא לכוכבא
המסעות הרומאיים על קיסריה
המסעות הרומאיים על קיסריה
המסעות הרומאיים על קיסריה



שלה ואייתיה, א"ל מה אמר לך הדין כותאי,
א"ל לית אנא ידע מה להיש לי באודנאי ולא
שמעת ליה כלום דאנא בצלותי קאימנא ולית
אנא ידע מה הוה אמר, נתמלא רוגזיה לבן כוזיבא
יהב ליה חז בעיטא ברגליה וקטליה, יצאתה בת
קול ואמרה (זכריה י"א) הוי רועי האליל עוזבי
הצאן הרב על זרועו ועל עין ימינו, אמרה לו
אתה סימת זרוען של ישראל וסימת עין ימינו,
לפכיך זרועו של אותו האיש יבש תיבש ועין ימינו
כהה תכהה, מיד גרמו עונות ונלכדה ביתר ונהרג
בן כוזיבא.

20

בר כוסבא נשיא ישראל שומר תורה ומדקדק
במצוות

אגרות בר כוכבא, נמצאו בראדי מרובעות (תרגום)
שמעון ליהודה בר מנשה לקרית ערביה.
שלהתי לך שני חמורים כדי שתשלה עמהם שני
אנשים אצל יהונתן בן בעיה ואצל מסבלה, כדי
שיעמסו וישלחו למהנה אצלך לולבים ואתרוגים.
ואתה שלח אחרים מאצלך ויביאו לך הדסים
וערבות והתקן אותם, ושלה אותם למהנה מפני
שהצבא רב.
היה שלום

משמעון לישוע בן גלגולה שלום
שלח לנו תבואה חמשת כורין היטים, ע"י בני ביתי
אצלך, והתקן להם מקום פנוי בו יהיו אצלך
בשבת הזו אם יחפצו לבוא. והתחזק וחזק המקום.
היה שלום

ז. רשב"י ממשיכו של ר' עקיבא

21

רשב"י הממשיך של תורת ר"ע

תלמוד בבלי, מסכת גיטין דף סז/א
אמר ר"ש לתלמידיו בניי שנו מדותי שמדות
תרומות מתרומות מידותי של ר"ע.
רש"י
שנו מדותי למדו תורת: שמדותי תרומות מתרומות
מדותי של ר"ע. בהרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותי
של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה.

22

רשב"י ממשיך השקפת ר"ע ביחס לרומאים

תלמוד בבלי, מסכת שבת דף לג/ב
ואמאי קרו ליה ראש המדברים בכל מקום,
דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ויתבי
יהודה בן גרים גבייהו. פתח ר' יהודה ואמר
כמה נאים מעשיהן של אומה זו: תקנו שווקים
תקנו גשרים תקנו מרחצאות. ר' יוסי שתק נענה
רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא
לצורך עצמן: תקנו שווקין להושיב בהן
זונות, מרחצאות לעדן בהן עצמן, גשרים ליטול
מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם
ונשמעו למלכות, אמרו יהודה שיעלה יתעלה, יוסי
ששתק יגלה לציפורי, שמעון שגינה יהרג. אזל
הוא ובריה טשו בי מדרשא כל יומא הוה מיתי
להו דביתהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי, כי תקף
גזירתא א"ל לבריה נשים דעתן קלה עליהן דילמא
מצערי לה ומגליא לן, אזלו טשו במערתא
איתרחיש ניסא איברי להו הרובא ועינא דמיא,
והוו משלחי מנייהו והוו יתבי עד צוארייהו בהלא
כולי יומא גרסי בעידן צלווי לבשו מיכסו ומצלו
והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו, איתבו
תריסר שני במערתא אתא אליהו וקם אפיתחא
דמערתא, אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר
גרמיל גזרמנד

קצב

אמר לו: כמה דברים אמורים, דשעלו מצשיהם בידים - תחכים אלו לא עלו מצשיהם בידים. חור רבי ופנה: אקרו משום ב' מאירי וכו'.

אמר רבא: אפלו רבי, שפנתו הוא. פנה אקרו משום ב' מאירי - ו... אקרו (חור י. י.)

כא רבי שמעון ברי-יוחאי ובנו רבי אלעזר

ריי אומר ב' בא: בראשונה היה כל-אחד ואחד מפנה את פלמדין, בגון ב' יוסון בן-זבאי מנה את-ב' אליעזר ואת-ב' יהושע, ונ' יהושע את-ב' אקיבא, ונ' אקיבא את רבי מאיר ונ' שמעון. אמר: ישב ב' מאיר תולה, נתקדמו בני ב' שמעון. אמר לו ב' אקיבא: בידך שאני ובבראך פסירין ספק (ירוש' סנה' טז, א. ה.)

ריח אקרו משום ב' שמעון ברי-יוחאי: ראיתי בני עליה והם מצטיים: אם אלה הם - אני ובני מהם, אם מאה הם - אני ובני מהם, אם שנים הם - אני ובני הם.

ואקרו משום ב' שמעון ברי-יוחאי: יכול אני לספר את-כל-העולם כלו מן הדיון מיום שבראמי ועד עכשו, ואפלי אלעזר בני עמי - מיום שברא העולם ועד עכשו, ואלקלי יוסם ברי-יוחאי עמו - מיום שברא העולם עד סופו. (סוכה מה' ע"ו.)

ריי אומר ב' שמעון ברי-יוחאי: אלו הייתי עומד על הר סיני בקצה שנתנה תורה לישראל הייתי מבקש מלפני הודו-ש-ברוך-הוא שיקרא לך שני מיות, אחד שעוסק בתורה ואחד שעושה לו כל-צרכיו. חור ואמר: ומה קשהו אחד אין העולם יכול לעמוד לפני דלטוראי שלו, אלו היו שנים - על-אחת-כמה וכמה (ירוש' ב"ב טז, א.)

ריי אומר ב' שמעון ברי-יוחאי: אלו הייתי עומד על הר סיני בקצה שנתנה תורה לישראל הייתי מבקש מלפני הודו-ש-ברוך-הוא שיקרא לך שני מיות, אחד שעוסק בתורה ואחד שעושה לו כל-צרכיו. חור ואמר: ומה קשהו אחד אין העולם יכול לעמוד לפני דלטוראי שלו, אלו היו שנים - על-אחת-כמה וכמה (ירוש' ב"ב טז, א.)

ריי אומר ב' שמעון ברי-יוחאי: אלו הייתי עומד על הר סיני בקצה שנתנה תורה לישראל הייתי מבקש מלפני הודו-ש-ברוך-הוא שיקרא לך שני מיות, אחד שעוסק בתורה ואחד שעושה לו כל-צרכיו. חור ואמר: ומה קשהו אחד אין העולם יכול לעמוד לפני דלטוראי שלו, אלו היו שנים - על-אחת-כמה וכמה (ירוש' ב"ב טז, א.)

ריי אומר ב' שמעון ברי-יוחאי: אלו הייתי עומד על הר סיני בקצה שנתנה תורה לישראל הייתי מבקש מלפני הודו-ש-ברוך-הוא שיקרא לך שני מיות, אחד שעוסק בתורה ואחד שעושה לו כל-צרכיו. חור ואמר: ומה קשהו אחד אין העולם יכול לעמוד לפני דלטוראי שלו, אלו היו שנים - על-אחת-כמה וכמה (ירוש' ב"ב טז, א.)

1 שמות כ"ג, 2 דברים ס"ז, יב

מעשר-הכמים

מתעשרות. ב' יוסי שחק, נקנה ב' שמעון ברי-יוחאי ואמר: כל-מה שמקנה לא חקנו אלא לברך עצמם: תקנו שוקים - להשיב בהם זונות, מתעשרות - לעדן בהם עצמם, ושרים - לשול בהם מכם. הלך יהודה בן-גרים וספר דבריהם ונשפטו למלכות. אמרו: יהודה שללה - תעלה, יוסי שחק - יגלה לעצורי, שמעון שגנה - יתרג.

הלך ב' שמעון ובנו ונתחבאו בבית-המדרש, בל-יום היטה אשמו בקיאה להם פת ובר של פיס וסעורו. דשגברת הוגרה אפר לבנו: ואשי דעפון אלה עלינו, שמי בצצורה ותגלה ומקמטו.

הלכו ונתחבאו במערה, נעשה גס ונגרא להם חרוב ומפון. והיו מושטים בגדיהם ויושבים עד צוארם בחול, כל-היום פקטו בחורה, כופו תולה היו מחלשבים ומחשפים ומתפלקים, ואסתרן היו חוררים ומשטים בגדיהם, כדי שלא יגלו.

ישבו שמי-עשרה שנה במערה. בא אליהו ועמד על שפת המערה. אמר: מי יודיע לכני-יוחאי שפת הפסוק ויקלה נגורחו וצאו וראו בני אדם קשם חורשים ונורעים. אמר: מניחין חיי עולם ועוסקין בגמי שעהו בל-פקום שותתים ציניהם מיר וקרף, יצאה בת-קול ואקרה להם: לתקריב עולמי, יצאתם, חורו למערתכם!

חורו והלכו וישבו שנים-עשר חודש. אמרו: משפט רשעים בגיהנם שנים-עשר חודש. יצאה בת-קול ואקרה: צאו מן-המערה, וצאו וישבו על שפת המערה. ראו ציד עומד וצד צפרים וטורס מנודו, וכשמע ב' שמעון בת-קול אוקרת: דימוס, דימוס - המפור נאולת, וכשמע בת-קול אוקרת: ספקולא - היתה נאודת (ולפנתו). אמר: צפור מבלצדי שמים אינא נאודת, נפש אדם לא כל-שפן, יצאו מן המערה. כל-פקום שניה ב' אלעזר מכה היה ב' שמעון כרפא. אמר לו: בני, די לעולם אני ואקתי.

ערב שבת עם חשכה ראו גון אחר קשהו אותו כירו שמי תבילות של תוסים ורץ ביר-תשפיות. אמרו לו: אלו להם לעו אמר להם: לקבוד שבת.

- ויהא בר לך אקתי. אחר גגנד, וכור - ואחר גגנד, שמוריי.

אמר לו ב' שמעון לבנו: ראה, כמה תביבות מצות על ישראל, נתישבה דעמם. שפע ב' סינים ברי-יוחאי חתנו ויצא לקראתו. הכניסו לבית-המדרש שקבריו והתחיל תפון את-קשרו. ראה רבי סינים קרנים בגופו, התחיל בוהקו ונשערו דמעטתיו על קשרו

ר' שמעון ברי-יוחאי ובנו ר' אלעזר

קצב

יענשו ב' שמעון, קבל עליו שלא יעשו, אף-על-פי-כן עשו: שיהיו מהלכים בדרך נשאלה שאלה זו לפניכם: מנין לרם שרצים שהוא טמא ועסק פיו ב' אלעזר ב' יוסי ואמר: הנה לכם הטמא, אמר לו ב' שמעון: משקיפח שפתך אפה ופר שמלמדי-הכם אפה - אל יחור הפן אצל אביו.

יצא לקראתו ברי-תפלוין, אמר: רצונכם, אבוא עמכם. בקה ב' שמעון ואמר: שפחה של בית אבא נודפון לה מלאך שלש פעמים, אני אפלו לא פעם אחת - יבא הנס מכל-מקום, קדם הוא, נכנס בביתו של הקיסר, כשהגיע לשם אמר: ברי-תפלוין צא, ברי-תפלוין צאו בון שקראו לו יצא וקהל. אמר להם הקיסר: שאלו קלי-מה-שיש לכם לשאול והפנסו לאורך וטלו כל מה שאתם רוצים, נכנסו ומצאו אותה האגרת, וקלוק יקרעוה (מי י.ו.)

רבי משה בתלמיד אחר של ב' שמעון ברי-יוחאי שיצא לחורץ לאורך ובא אשיר - והיו תלמידים רואים אותו ומקנאים בו, והיו מבקשים ואף הם לצאת לחורץ-לאורך, וידע רבי שמעון והוציאם לבקעה אחת ששלפני מרון והתפלל ואמר: בקצה, בקצה, התפלאי דיגרי וקה, התחילה מושכת דיגרי וקה לפניהם, אמר להם: אם נקה אתם מבקשים הרי וקה. טלו לכם, אלא הוו יודעים: כל-מי שהוא נוסל עכשו - חלקו של עולם-השוא הוא נושיל, שאין מפני שקרה של הווה בעולם הווה, אלא לעולם הבא (שמוריי גב, ילקט משלי א.)

רבי משה בקצה אחת בצידן, ששבתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה. באו אצל ב' שמעון ברי-יוחאי והיו רוצים להתפרש זה מזה. אמר להם: חייכם, קשם שפנדונתם זה לנה במאכל ובמשקה, כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשקה. הלכו בדרך וישעו לעצמם יום-טוב, וישעו קצרה גדולה, ושבחו יומי מדי, כון שנתקבה דעתו עליו אמר לה: בתי, כל-חפץ טוב שישלי בבית שלי אותו ולכי לבית אבדך, מה עשיתה היא לאמתי שישן רמנה! לעבדיה ולשפחותיה ואקרה להם: שאוהו במשנה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא, בחצי הלילה נגער משנתו, כון ששפני יינו אמר לה: בתי, היכן אני נחון? אמרה לו: בבית אבא, אמר לה: מה-לי לבית אבדך? אמרה לו: ולא קך אפרתי לי בערב: כל-חפץ טוב שיש בביתי שלי אותו ולכי לבית אבדך? אין חפץ טוב לי בעולם יומר מסוף, הלכו להם אצל ב' שמעון ברי-יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונקטו (שמוריי א.)

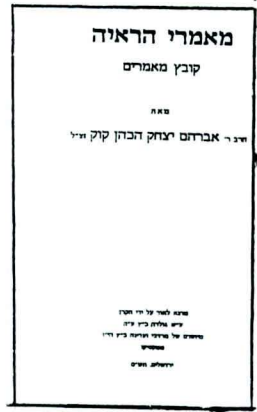
רבי משה בקצה אחת בצידן, ששבתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה. באו אצל ב' שמעון ברי-יוחאי והיו רוצים להתפרש זה מזה. אמר להם: חייכם, קשם שפנדונתם זה לנה במאכל ובמשקה, כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשקה. הלכו בדרך וישעו לעצמם יום-טוב, וישעו קצרה גדולה, ושבחו יומי מדי, כון שנתקבה דעתו עליו אמר לה: בתי, כל-חפץ טוב שישלי בבית שלי אותו ולכי לבית אבדך, מה עשיתה היא לאמתי שישן רמנה! לעבדיה ולשפחותיה ואקרה להם: שאוהו במשנה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא, בחצי הלילה נגער משנתו, כון ששפני יינו אמר לה: בתי, היכן אני נחון? אמרה לו: בבית אבא, אמר לה: מה-לי לבית אבדך? אמרה לו: ולא קך אפרתי לי בערב: כל-חפץ טוב שיש בביתי שלי אותו ולכי לבית אבדך? אין חפץ טוב לי בעולם יומר מסוף, הלכו להם אצל ב' שמעון ברי-יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונקטו (שמוריי א.)

אמר: מי יגד ויבשל הגזרה - יגד ב' שמעון ברי-יוחאי, שהוא קלמד גנסיים, ואתריו מי יגד? ב' אלעזר ברבי יוסי, אמר להם ב' יוסי: אלו הנה אבא תלפסם בים - יכולים אתם לומר לו: מן בוף להריגה? אמר להם ב' שמעון: אלו הנה יומאי אבא בים, יכולים אתם לומר לו: מן בוף להריגה? אמר להם ב' יוסי: אני אלה, שאני מתברא ששא

1 ויקרא י"א, טו.

01

מתוך כאב - שחלוחת הרמעות מכאבי אה בשר הפצע, לא מצאת בי כח - כל כך חורה, של ספק סומאה - חשש בית-הקברית, והכהנים - שאסורים לבוא במקום סומאה, שהחוקה כאן טורה - שהיה מקום זה מיוחד למקום סהור, כאן קצין וכו' - מה שאסור לעשות במקום סומאה, תורמוסי - מין צמח (לוטיני), רסה צינו - הנמיר עליו ציון לסימן קבר, כדי שלא יעברו שם הכהנים, שרפיון העפר סהור הוא שחפרו שם בארם, לא נמנית עמו - לא היית עמו בטנין דעות לטהר, מתרככות - צובעת, בלוי מן-מקטות ומיושת, תלמידי הכמים לא כל שכן - שדרכים לטייע לו מה בתקנותיהם, על הליליון - על הכותל, ועל התחנות - על המת, שיעלה - מן הקבר ויחיה, יהודה בן-גרים - שעל ידו נרדו הרבים למכות, (רבא) וספר קומי - גזו שער ראשו בתוספת נהנה אלא הרמייים, 'בחיט' - יעשה כחוש וזק, וירבאי - יעשה בריא, מלומד - רגיל, אבא הלפתא - אביו חלפתא, יכולים אתם וכו' - כך אין אתם יכולים לומר לי שאין בני תלמידי, שאני יעשונו - את בני, אף-על-פי-כן עשנו - כמפורס הלך, נכנס בבחו - נשחט, עסק פיו - רח לע, שעולם ממנו סוסק מפורס, ברי-תפלוין - שיש לו, על שפחה של אבא, אמר: בנים - בנים - בנים, אמר: על-ידי שר, נחשת, אהה הברת - כבח הגירה, (רבא) ובא עשרה, וחרו פטר מירון - שם מקום בגילי, (רבא) להתפרס, להסיר ע"י גס, חייכם - לי שבועה, שנוודגתם, שמתברחם, הלכו בדרך - כיצונו בעצמנו, ונפקו - אלהים סקד איתם



(מכתב לבני-עקיבא)

ב"ה. יום י"א לחדש ניסן תרצ"ד.

יקירי לבני "בני עקיבא".

עז לכם ויפעת נשמה ממוקד ישראל.

חביבי, ממעמקי הלב הנני שולח לכם את הבעת הוקרתי לכינוסכם היקר. הוקה מאד היא תקותי שאתם תדעו איך לשאוב ממעיני הישועה, שבכלל הם הולכים ונפתחים לישראל וארצו, לרוחו ורגש חירותו, למרות כל הסבוכים, המעצורים והצרות ברוח ובחומר שהננו בתור הלך מכלל ישראל סובלים כל כך מהם בפרק המעבר של הזמן הקשה הזה. ממעינות האלה, תהיו אתם אחי היקרים יודעים לקלוט את הזוך ואת הטוהר, שבהם תכירו להפלות יפה בין זרם לזרם, בין משקע-זר שסערת הרוח מעלה בזעפו ובין תהליך של מי-מנוחות המשיב נפש, אשר בהם יהיה חלקכם ובהם תהיו נוחלים אומץ עד כדי השפעה גם כן על הוגים שונים, להרהיב את יסוד ברכת החיים אשר צור ישראל וגואלו חי מופיע בה בעיתים הללו על עם סגולתו.

מרבי עקיבא ארון של ישראל אשר בשמו אתם נקראים בבחינת איגודכם, היו נא מכוונים לשלשת הסימנים המצינים לנו לדורות את קדושתו העליונה, שהם: ראשית — אהבת התורה עד לכדי מסירות נפש של סבל בלתי גבולי, הדעה היסודית שסם החיים של האומה ומכון גאולתה אין לו תוכן אחר כי אם זאת התורה שהיא "חיינו ואורך ימינו". השנית — ההכללה "כולהו סתימתאה אליבא דרבי עקיבא" — פלגים רבים הולכים וזורמים, מתנתיין, תוספתא, ספרי, ספרא וכו' אבל הכל בא מתוך אותו הים הגדול, תורתו הכוללת של רבי עקיבא (עיין סנהדרין פ"ו). התורה תורת חיינו כל פלגיה המתגלים ברוח וכל הפלגים המתגלים בחיי האומה, ממנה הם זורמים, ולאחדם עם מקורם הברוך לנצח אנו נדרשים. נברך בתורה תחילה ונמצא את הארץ אשר אבדה לנו על אשר לא ברכו בתורה תחלה (עיין בבא מציעא פ"ה). והשלישית — היא מדת רבי עקיבא המיוחדת, שהיא מתעוררת עכשיו בזמן צמיחת הישועה, ~~לחינת~~ לנו לאור עולם, התלהבות ומסירות לחזק כל חזון של גאולה ותחיה לישראל וארצו. ודוקא מפני שהחזון בשעתו נכשל², ובר כוכבא נפל ועמו נפל ישראל בבחינת חירותו הלאומית, בטוחים אנו כי תורת אמת אשר בפה קדוש יבוא תור לה, והתור הזה הולך ובא, ולא תקום פעמים צרה, ולא לחנם לחם ישראל מלחמת קיומו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל.

לכו אחים ובנים חביבים בכח זה, בכח ד' גואל ישראל, אל ירך לבבכם, אל תערצו מכל קולות של צווחות וקל-גסים. ד' עמנו, ובשמו ותורתו נדגול ונעשה חיל, לקרבת גאולתנו ופדות נפשנו, בישע צור ישראל אשר הננו לעדי עד עמו וצאן מרעיתו.

בברכה, חיים, שלום, חדות רוח וקושיט סלה.

נאמן אהבתכם

אברהם יצחק הכהן קוק

(זרעים שנה א', חוב' א' תרצ"ו)

הנה
 רבי ר' אבהו יצחק הכהן קוק ז"ל
 סדר דברי יצחק ז"ל
 חלק א'
 עמוד 100

בכל מקום. דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים גבייהו. פתח רבי יהודה ואמר, כמה נאים מעשיהם של אומה זו, תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון [בן יוחאי] ואמר, כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקים להושיב בהם זונות, מרחצאות לערן בהם עצמן, גשרים

עין איה

רנט. ואמאי קרו ליה ראש המדברים ככל מקום, דיתבי ר"י ור"י ור"ש, ויתבי יהודה כ"ג גבייהו. פתח ר"י ואמר כמה נאים מעשיהם של אומה זו, תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. המטרה של תיקון החברה האנושית היא בודאי מתחלפת לפי חילופי הדיעות. ולפי אותה ההבדלה הגדולה שבין קודש לחול ושבין ישראל לעמים, כן גדולה היא הבדלת המטרה של כנסת ישראל ביחס לתיקון חברת מין האדם שהיא עורגת אליה, לאותה המטרה שהציג לפניו עם כרומיים. מובן הדבר שלפי התחלפות המטרה מוכרחים ג"כ הרבה מעשים וסדרים להתחלף. אבל בכל זה נפגשים ג"כ דברים מתאימים בפועל שבין להמטרה הגסה הראויה להיות מצויירת אצל הרומים, בין להמטרה העליונה והקדושה של כנסת ישראל, הדברים הללו הם תיקונים נאים וטובים. ומי שפוגש תמיד צד ההשויה המעשית, ולוקח את הטוב ומשתמש בו לטובה ונהנה ממנו, ומשכחו אפילו כשבא ממקור שהוא לפני עצמו גם ומוזר מהמטרה הנכבדה הראויה להיות נחקקת על לבבה של ממלכת כהנים וגוי קדוש, הוא יכול להיות ראש המדברים בכל מקום. ועם כל הקורבה שלו לקדושה, ועם כל הדבוקה בתורה וקדושתן של ישראל, יהיה יכול לפנות בלבבו מקום גם לכל הטוב הנפגש, אפילו מאומה הרשעה ההיא. וכאשר התנאים הראשיים במעמד החברה האנושית הוא חילוף הקנינים כדי שיוכל הכלל כולו להסתייע איש באחיו ע"י חילוף העבודות, וצירוף הרחוקים במקום כדי שיהיו יכולים לאחד כחות רחוקים ממקומות מפורזים, כדי להשלים את התיקון החברותי בכל צדדיו, ועל כולם היא שמירת הבריאות של כל פרט כדי שימצאו כחות עובדים פועלים. המה ליסוד החילוף של הקנינים. הגשרים, ליסוד התקרבות הרחוקים. המרחצאות, לתיקון הבריאות, שהטרה היא היסוד העיקרי שלהם. ואלה המעשים הנאים, לאיזה מטרה שיעשו, הם מתאימים עם המטרה היותר רוממה.

רס. רבי יוסי שתק. כשהולכת פעולה טובה ממקור שאינו הגון, אז אפילו אם לא נוכל להכחיש את הטוב היוצא מהפעולה, מ"מ הננו תמיד שרויים בפחד, שלא יתגבר הצד הרע של הנטייה הפנימית ויביא שואה ורעה הרבה יותר מהטוב היוצא ע"י הפעולה הטובה. ע"כ א"א למחות על הטוב והתועלת, אבל אי אפשר ג"כ לשמת, במה שהוא נעשה ע"י אותו הכח שמצד עצמו הוא כולו רע ועומד להשחית תבל ומלואה. ע"כ יסערו גלי הלב, ורגש ההכרה אל הטוב מעבר מזה עם הרגש של החזיון על כלל הרשעה שמתחזקת בכ"ז דוקא ע"י הטוב המורגש החיצוני מעבר מזה, [רגשות אלו] הנם נלחמים זה עם זה, עד שהלב נדחק ואי אפשר לו לדבר דבר, ע"כ ר"י שתק.

רסא. נענה ר"ש כ"י ואמר, כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקים להושיב בהם זונות, מרחצאות לערן בהם עצמן, גשרים לטול מהם מכסים. מחאתו של רש"י על כח הרע הפועל, אפילו בהיותו פושט טלפיו ומתכסה בלבוש הטוב והחסד, היא חזקה כ"כ עד שהוא חודר לסוף הפעולה בעצמה, לברר שכל מה שיוצא מן הרשעה, לא זו בלבד שיש עמו צדדים של הפסד המתלולים עמו מצד היסוד המשחת שבעיקר רעיון הטוב, שאז היה להוגה דיעגת כעין משעול צר מאין לנסות ימין ושמאל, כ"א עצם הפעולות בעצמן הנן רחוקות מכל מטרה טובה, אפילו אותה הגלויה לפום ריהטא, כי יסוד הרשע מהפך הכל לרועץ, רק לטובת עצמו ולהרע לכלל החברה האנושית, כ"א יוסיפו עוד מועקה על הלחץ הקדום מתגרת יד העול הכבד של ממשלת העריצות שלהם. ע"כ אמר כיון שאין שום מבט של צדק, של חסד אלהי, שולט בלב האומה הרשעה הזאת, באופן שיקח לבבה אותו הדרך הטוב של אהבת הבריות באמת, שהרי אין להם בעולמם כ"א אהבת עצמם לרדד את כל העולם כולו תחת רגלם, כדי שיוכלו להגיע לתאוותיהם השפלות בכל מלא נפשם הבהמית, א"כ מה יוכל הכלל לקוות מהפעולות. ע"כ לא יקלעו הפעולות אפי' את מטרתן הקרובה, כי תקנו שווקים, שהמטרה הקרובה של הרחבת המסחר היא הרבות הרכוש והעושר בחברה. והם עם נטייתם הרעה עשו להם מטרה להושיב בהם זונות, שההפסד הכללי הזה ירושש את החברה הרבה יותר ממה שיוכלו כל השווקים להעשירה, "כי בעד אשה זונה עד ככר לחם"², "ורועה זונות יאבד הון"³. א"כ לא ישיג הכלל משורש הרע שום טובה אפילו קלה, רק רע והפסד חמרי ורוחני. וע"פ המטרה הזאת אין לשווקים יחס ישיר עם הגשרים שיש בהם ענין חברותי, כ"א עם המרחצאות, אבל באופן מקולקל, כי לא על הנקיון והטהרה נוסד המרחץ הרומי, היוצא מנטיה של נפש בהמית ונמוכה, כ"א לשם רדיפת עידונים גסים ופחותים, שלא הבריאות מגמתם כ"א העידון, שמחזיר את המתעדנים לסוף לתשושים ומפונקים, רחוקים מכל עבודה וריקים מכל גבורה אפילו חמרית, וק"ו שהם מתרחקים מכל תכלית שהיא באמת נשאה כ"א הם הורסים אותה. וגשרים שתקנו, לא יחברו את הרחוקים כדי להיטיב את מצב הכלכלה הכללית של כללות המשפחה האנושית, כ"א הם תקנום לטול מהם מכסים כדי להתמלא המה מפסולתם של העמים הרבים שינהרו אליהם, ולרוששם ע"י המכסים הרבים, עד שהקיבוץ הנמשך מהגשרים, לא יהיה בו טוב כללי, כ"א

רסא. 1. ב"ר סה, א. 2. משלי ו, כו. 3. שם כט, ג.

וסיפר דכניהס. לתלמידיהס. ללאנו ולאמו ולא להשמיעם למלכות ונשמעו על ידו למלכות: יתעלה. להיות ראש המלכונים:

עין איה

טובה של ערמה להם, ורעה לעולם, ופחת מוחש לפיתוח המסחר באופן הגון ע"י אותו הערבוב של המכסים שיבלע חיל גדול, יותר ויותר הרבה מהתועלת הנמשכת מהגשרים. א"כ אין מקום לשתיקה, כי אין כאן רציצת מחשבות, כ"א מחאה כללית על הרשעה כולה לכל צדדיה וגונויה, ולא יועילו כלל לעומתה אותם המסוות הקלושים שהתרבות הכוזבת מתגלה בהם לעין הרואה, וגילה ד' את פני הלוט על כל העמים⁴.

מעשי מהאומה המושלת, אותו האדם הנעלה הראוי להיות העמוד המעשי לדיני תורה, לקבע הלכה כמותו נגד חבריו. ובהיותו מתגלה בתכונה כזאת של מציאות הצד הטוב שבכל פעולה לפי ההוה שלה, הנה יוסיף הוא למעט את אותו חלק הניגוד הבלתי מוכרח הנמצא בין ישראל לרומי, שהניגוד המוכרח מצד ההבדלה האמיתית מרחיבו יותר מהכרח שלו, ולפעמים הוא מעיק לשתי האומות יחד יותר מהראוי. כך היא מחשבת המלכות ע"פ עצת ד', שגזר לשמור את עמו גם בהיותם בארץ אויביהם, ע"י חכמי דורות⁵. ע"כ יהודה שעילה, יתעלה, ויוסיף במלאכתו למצא את היחוסים השווים שבין הררי הניגודים כדי שיוכלו עכ"פ העמים לדור בכפייה אחת, במיעוט היזק זה לזה כפי האופן היותר אפשרי, לפי המצב המוכרח.

רסב. הלך יהודה בן גרים, וסיפר דכריהם ונשמעו למלכות. שגגה יוצאת לעולם, מפני שהיסוד הטוב, שעליו בנויה אותה הזהירות המתיחסת להענין ההוא, איננו קנוי יפה בנפש קנין טבעי, אע"פ שהוא חפץ להשמר ממנו מצד הסכמתו וחפצו לקבל עליו את עול המצוה או המדה ההיא, מ"מ השגגה רובצת לפתחו. אבל כל מי שכבר קנה לו קנין טבעי את היסוד שעליו המצוה בנויה מצד הרגש האנושי לכל הפחות, לו יש כבר שמירה פנימית בעומק נפשו ולא יבא לידי מכשול. הגרים הם דומים לישראל כספחת¹, מתחברים הם בגוף האומה ומתקרבים הם ג"כ בחיבה יתירה, אבל הטבעיות הישראלית של אהבת האומה העמוקה והטהורה, עוברים דורות עד שחודרת בלבבם, גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה², לבד היוצאים מן הכלל מצד עליונים הנערץ. ע"כ יהודה זה בהיותו בן גרים, לא יכלה נפשו להתנשא עד כדי אותה המדה הטבעית, עד שתחכימהו בהכרה פנימית, מכח אהבתן של ישראל, להשמר עמוק מאד מכל דבר רע ומוזק שיוכל לצאת מצד הניגוד שיתגלה לכללות הרומיים, מדבריו העליונים של רשב"י הנובעים מעומק הקדושה הישראלית שבמצב הנקודה המבדלת שבין ישראל לעמים, ע"כ לא ידע להזהר, וסיפר הדרכים ונשמעו למלכות.

השתיקה של ר"י נולדת מניגוד הנמצא לעינוי, בין עצם המעשים שיש למצא בהם צדדים טובים כדברי ר' יהודה. אבל בראותו את רשעת האומה, את שובבותה ולבכה הנשחת הבולט ממעשיה המכוערים, מיד יולד בקרבו אותו הניגוד המעורר את הלב למחות על הרחבת גבול הרשעה, ולחשוך את הדבר הטוב היותר גלוי, במחתרת של רשעה שתצא מהתפשטות כח הממלכה החטאה⁶, אין כאן עצה כ"א להגלותו לציפורי, מקום שם לא יראה עוד את חיי הפריצות ההוללות והאכזריות של הרומיים, וידין את ערכם של המנהגים והתיקונים ע"פ עצמות מהותם, לא כ"כ ביחושם אל מחולליהם הנשחתים, אולי ימצא בנפשו או עצה איך לחבב את הנטיות הכלליות שברוח האומה ביחס לתיקון המדינה על בני עמו. אמנם בר"ש, מצאו את ראש פסגת ההבדל העצום שאי אפשר להתאימו, כי נפשו הקדושה שהיתה קשורה במצב הקדושה הישראלית מצד אור האלהי שעל עמו, כפי הרוממות היותר עליונה, כפי אותה המדה שישראל עומדין להתעלות עליה בזמן היותר שלם, שאז הרשעה כעשן תכלה, הוא היה נעלה מכל החשבונות של ההוה והמציאות המרה שבימיו, כ"א היה עומד כסלע איתן לחזק ולאמץ את רוח ד' אשר על ישראל ע"פ התכלית היותר עליונה. ומצד הנקודה ההיא, יוצאת המאסה באותו הכיעור והזוהמה שעשיו הרשע שרוי בה עם כל פשיטת טלפיו⁷, יוצאת עשו שנאתי⁸. ע"כ מצאו בו את אויבם בנפש היותר נערץ שאין להם דרך להנצל ממנו כ"א ע"י הריגה, שמעון שגינה ירהג. כי בהתעלות הטוב האמיתי מכל המקרים שבחיים מתגלה שנאת הרע אליו בעצם תקפה.

רסג. אמרו יהודה שעילה יתעלה, יוסי ששתק יגלה לציפורי, שמעון שגינה ירהג. ר' יהודה מצא את אותו הצד הטוב הנמצא בנקודה התוכית של הרע הגדול המלא את כל חללה של מלכות הרשעה, ובתור איש שהעמידתו ההשגחה האלהית על היסוד המעשי, להקים עדות ביעקב² בדרכי חיי האומה במשפטי תורת אמת בפועל, זה הוא דרכו הנכון להתפשר עם החיים שבפועל ובמציאות ולקחת מהם את החלק היותר נבחר וטוב. וכיון שבשעת הגלות, מן השמים המליכוה לאומה זר³ ונתנו את ישראל בידה, היתה ג"כ עצת ד' שימצא סיוע

1. רסב. 2. עיין שבת יא, א. 3. ע"פ תהילים עח, ה. 4. ע"פ ישעיה כה, ו. 5. רסב. 6. רסב. 7. ע"פ ישעיה סו, ח. 8. ע"פ ישעיה סו, ט. 1. יבמות מז, ב. 2. סנהדרין צד, א. 3. ע"פ ישעיה סו, ח. 4. עיין לעיל אות רמט. 5. מגילה יא, א. 6. ע"פ ישעיה סו, ט. 7. ב"ר סה, א. 8. מלאכי א, ג.

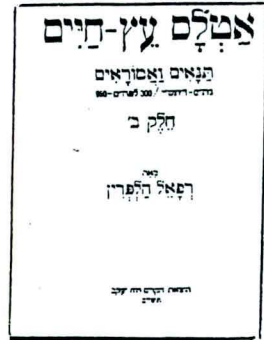
לא באתם עד אותה המעלה איך לקשר את כל החיים בירידתם כמו שהם אל התעודה העליונה, וחפצכם להחריב את המצב של ההוה כדי לבנות על משואותיו עולם מתוקן במהרה, ולא לשכללו קמעא קמעא עד שישוב לתיקון השלם ויחזור הרע לטוב, ע"כ שוכו למערכתכם, להוסיף עוד מעלה, עד שמרוב החכמה והקדושה תוכלו דוקא על ידה לרדת מטה מטה אל החיים, לתקנם כפי חפץ השם יתברך, שאמר "עולם חסד יבנה"¹, ו"לא תהו בראה"².

רעד. הרור אזול, איתיבו תריסר ירחי שתא, אמרי משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חודש. הרגישו בעצמם שהם צריכים עכשיו להתרומם עד אותה המעלה של קרבת החכמה האלהית, עד שעם כל רוממותם ותביעותיהם הגדולות, עכ"ז יהיו מלאי רצון מהחיים ועסוקים בתיקונם, כמו שאנו רואים שחפץ השם יתברך הוא בהכשרו ע"פ מדתו. אמנם לזה הם צריכים להחליף כמה ענינים מעצם טבעי נפשם, שיהיו צריכים להשתנות ע"פ ההשקפה הזאת של הצורך להעלות את החיים כמו שהם אל מעלתן הראויה, ולא לשאוף למהפכה פתאומית שא"א לה בלא חרבן העולם. ע"כ יחדו לזה אותו הזמן הנועד לתקן את הנפשות מצד קלקולים וזנדבקים בעצם טבעם, להכשירם לצד הטוב בשינוי עצמיותם.

ערה. יצתה ב"ק ואמרה צאו ממערכתכם. לא למען שימצא העולם, עם כל רעתו ושפלותו, חן בעיני קדושי עליון הללו הרואים את אור האמת והצדק בזהרו, היתה מטרת ההחזרה, כי איך אפשר שיאמר לרע טוב, כ"א שיהיה כח המראה ממותק באופן שיהיו נזקקים לתיקון, ע"כ לא יכלו לדעת בעצמם, עד כמה הסתגלו בהתאמתם אל המציאות באלה הי"ב חודש, כי סוף כל סוף מצאו בעצמם ניגוד עצום על כל סדרי החיים הנהוגים. אמנם ע"פ עצת ד' וההשגחה העליונה, המצרפת את כל הרעיונות והנשיות לתכליתה העליונה בהנהגת העולם וסידורו, כיון שכבר נמחקה סאת ניגודם באופן שיוכל העולם לקבל את אשר יצא מאתם, לגדלו ולרוממו ולהביאו למעלתו הנועדת, ע"כ יצאה ב"ק ואמרה צאו ממערכתכם.

רעב. כל מקום שנותנין עיניהם מיד נשרף. מצד המבט היותר עליון איך שהעולם צריך הוא להתנהג, כדי שיראו הבריות אור וחיים של אמת, אין כאן מקום לפשרות, לתיקונים למחצה לשליש ולרביע, כ"א מחיקה גדולה על כל הסדרים ההויים, על כל העול הגדול הנעשה בחיי החברה, ועל כל העבדות הבזויה שלקח לו האדם בהגבירו על עצמו דמיונו ותאוותיו הרעות ועי"כ נעשה שפל ונבוה, וכל הדברים הטובים שלו באו לקויים וחסרים, מכוסים בענן של סכלות ורשעה, עד שצריך חידוש מעיקר היסוד, עד שיעמוד על יסוד הקדושה והטהרה העליונה המתאמת עם נועם השי"ת זוהר אור החכמה האמיתית המופיעה על הנפשות הזכות באור קדושה עליונה. והצירורים איך לחדש פני החיים כולם, הם כ"כ נחפזים באין אריכות זמן, מפני שאין שיעור למצוקה המורגשת בנפשות קדושות למראה הרשעה השולטת בחיים ההויים, והדרך הוא מפולש מאד מאחר שאין שום דבר החוצץ כ"א טהרת לבכם של בני"א הבאה מנטייתם אל התורה והחכמה, שאצל חכמי קודש כאלה לא יוכל להצטייר כלל למה יתחכבו בני"א מהטבת עצמם העליונה הזאת כשיש לאל ידם, ולמה הם אסורים בכבלי הרשע והכסל שהם בעצמם שמים אותם עליהם. ע"כ כל מקום שנותנין עיניהם ומסתכלים במצבו ביחש לקדושה ולמוסר העליון איך מה שראוי להיות כשילכו בני"א בדרך הטובה והישרה, מיד נשרף, בלא איחור ודיחוי, בלא פשרה וביצוע.

רעג. יצתה ב"ק וא"ל להחריב עולמי יצאתם, חזרו למערכתכם. הדעה האלהית אמנם הלא היא למעלה למעלה מחכמת כל חכם, היא הסכימה שדוקא מכל הרעות וכל ההשפלות הנמצאות בהוה ומכל סדרי החיים המקולקלים, דוקא כשיצאו אל הפועל עם כל ניוולם וכיעורם, ודוקא כשתנתן להם שליטתם בכל הזמן הנדרש ע"פ חכמתו של יוצר כל ב"ה, דוקא מכל הרע והכיעור הזה תצא האורה היותר שלמה, כשאחר כל הרחבתו יחזור לטובה וממנו בעצמו יאירו אורים לצדיקים וישרי לב. ע"כ צריך דוקא עם הקדושה העליונה לרדת עד עומק של שפלות החיים, לקיימם כפי מה שהם ולזככם לאט לאט, עד שיעלו אל מה שנועד להם ע"פ חכמת יוצר כל ב"ה. וכיון שעוד



רבי אלעזר בן שמוע - תנא בדור הרביעי, והוא סתם ר' אלעזר במשנה או בריתא (שכת י"ט ע"ב ברש"י). מתלמידיו האחרונים של רבי עקיבא (יבמות ס"ב ע"ב). נסמך על ידי רבי יהודה בן בבא (סנהדרין י"ד ע"א). חברו של רבי יוחנן הסנדלר (ספרי ראה פיסקא פ'). נשא ונתן עם רבי מאיר (תוספתא נזיר פ"ה א'), ועם רבי יהודה (ירי, נזיר פ"ו ה"ז). רבי היה מתלמידיו (יומא ע"ט ע"ב). ר' יוחנן אמר עליו שלבן היה רחב כפתחו של היכל (עירובין נ"ג ע"א). האריך ימים ותלמידיו שאלו אותו "במה הארכת ימים" (סוטה ל"ט ע"א). מפות: 9 4

56 52 16

רבי יהודה בר' אלעאי - תנא בדור הרביעי, והוא סתם רבי יהודה בש"ס (מנחות י"ח ע"א). "כל היכא דאמר מעשה בחסיד אחד או ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה בר' אלעאי" (בב"ק ק"ג ע"ב). בנו ותלמידו של התנא רבי אלעאי (מנחות שם). מושבו היה באושא (שהש"ר פ"ב כ"ה). כילדותו למד אצל ר"ט בלוד (מגילה כ"י ע"א) ואצל ר' ישמעאל (מ"ק כ"ד ע"ב). מגדולי תלמידיו של רבי עקיבא (יבמות ס"ב ע"ב). על פיו כתב את הספרא: "סתם ספרא רבי יהודה, סתם סיפרי ר"ש, וכולהו אליבא דר"ע" (סנהדרין פ"ו ע"א). כן קיבל מר"א בן עזריה (ברכות ט"ו ע"ב). הוא וארבעת חבריו: ר"מ, ר' יוסי, ר"ש ור"א בן שמוע, נסמכו ע"י ר' יהודה בן בבא (סנהדרין י"ד ע"א). מגדולי התנאים וראש המדברים בכל מקום (שבת ל"ג ע"ב). ככל מחלוקת בינו לבין ר' מאיר או ר' שמעון, ההלכה כר' יהודה (עירובין מ"ו ע"ב). בין תלמידיו: רבנו הקדוש (שבעות י"ג ע"א) ורבי ישמעאל ברבי יוסי (סוטה י"ח ע"א). חלק עם ר' יוחנן בן ברוקה (עירובין ק"ד ע"ב) ועם ר' שמעון שזורי (מנחות ל' ע"ב). מצינו מחלוקת: "איזו היא משנה? ר"מ אומר הלכות ר' יהודה אומר מדרש (קידושין מ"ט ע"א). לבן עזאי אמר: "עד כאן העזת פניך ברבך" (ר"ע) (ברכות ס"ב ע"א). היה עני מרוד עד שלא היתה לו כסות (נדרים מ"ט ע"ב). פניו האירו תמיד (שם). מנהגו כערב שבת: "בְּרוּחַ פְּנֵי יָדָיו וּרְגָלָיו, וּמִתְעַטֵּף וְיוֹשֵׁב בְּסִדְיָיו הַמְצוּיִיצִין, וְדוֹמֵה לְמֵלֶךְ הַצְּבָאוֹת" (שבת כ"ה ע"ב). נראה שהאריך ימים, שכן נפטר אחרי רבי מאיר (נזיר מ"ט ע"ב), וכנראה גם אחרי רבי יוסי (סוטה י"ח ע"א). הורה הלכות בבית רבי (מנחות ק"ד ע"א). הניח אחריו בן חכם ושמר רבי יוסי (מנחות ס"ג ע"ב), שהיה מן התנאים בדור החמישי. בן אחר נפטר על פניו (מ"ק כ"א ע"א). מפות: 54 52 14 9 6 4 3 2

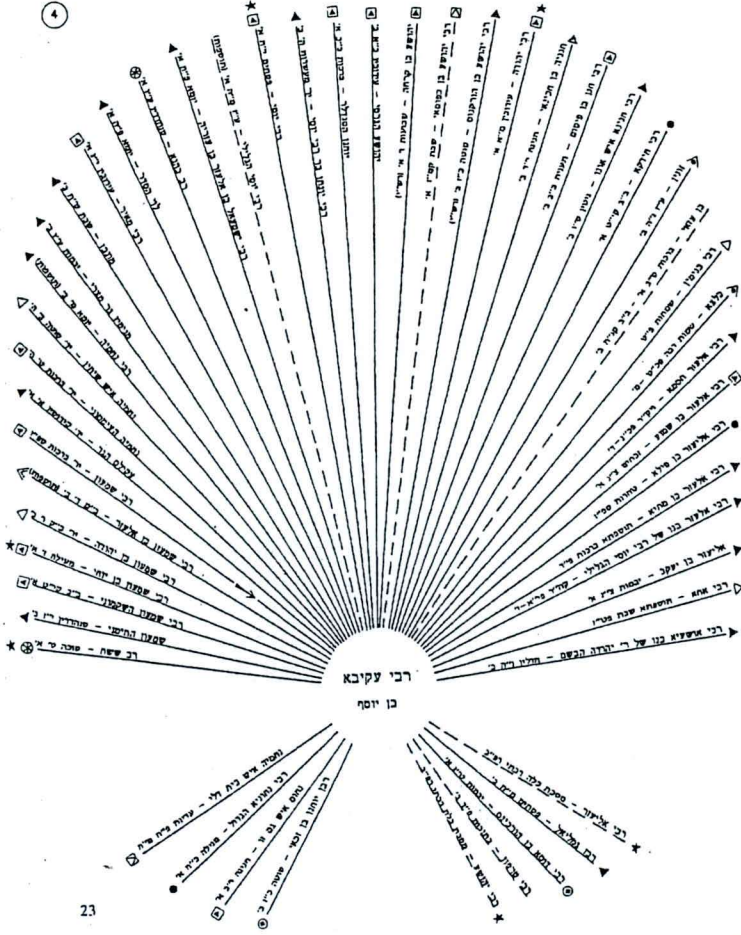
56 55

רבי יוסי בן חלפתא - תנא בדור הרביעי, והוא רבי יוסי סתם במשנה ובברייתא (זבחים נ"ח סע"ב רש"י). מוצא משפחתו היה מבבל (יומא ס"ו ע"ב רש"י). מושבו היה ציפורי (כ"ב ע"ה ע"ב), שם היתה לו ישיבה גדולה (סנהדרין ל"ב ע"ב). תלמידו המובהק של רבי עקיבא (פסחים י"ח ע"א). כשמתו תלמידי ר"ע מסופר: "והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם: ר' מאיר, ר' יהודה, ור' יוסי, ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה" (יבמות ס"ב ע"ב). הוסמך על ידי ר' יהודה בן בבא (סנהדרין י"ד ע"א). קיבל מאביו ר' חלפתא (בכורות כ"ו ע"א), ומאבטלמוס, (עירובין ל"ו ע"א). חברם של רשב"ג ור' יהודה (פסחים ק' ע"א). בין תלמידיו הרבים היה רבינו הקדוש (נדה ס"ח ע"ב), שאמר עליו: "שכשם שבין קדשי הקדשין לבין חולי חולין, כך בין דורנו לדורו של ר' יוסי" (ירי, גיטין פ"ו ה"ז). תוספות סובר שרבי בזקנותו היה גדול מר' יוסי (שבת נ"א ע"א ת"ה: אלו). יבם את אשת אחיו, והיא ילדה לו חמישה תנאים: ר' ישמעאל, ר' אלעזר, ר' מנחם, ר' חלפתא ור' אבדימוס (ירי, ריש יבמות). "ואמר ר' יוחנן: 'מאן תנא סדר עולם [העוסק בסדרי זמנים ומאורעות הסטוריים] - רבי יוסי'" (יבמות ס"ב ע"ב). אליהו הנביא היה רגיל אצלו וקראו "רבי" (ברכות ג' ע"א). יותר משלש מאות פעמים מובא שמו במשנה וכן בתוספתא. רגיל היה להתוכח עם גויים בעניני אמונה ולנצחם (בב"ר פ"דיו שם פס"ח"ד). היה אומן מעבד עורות (שבת מ"ט ע"ב רש"י). נפטר אחרי רבי מאיר (נזיר מ"ט ע"ב) ולפני רבי יהודה (סוטה י"ח ע"ב). ואמרו: "משמת רבי יוסי, פסקה הבינה" (ירי, סוף סוטה).

רבי עקיבא

דור שלישי לחנוכי א"י

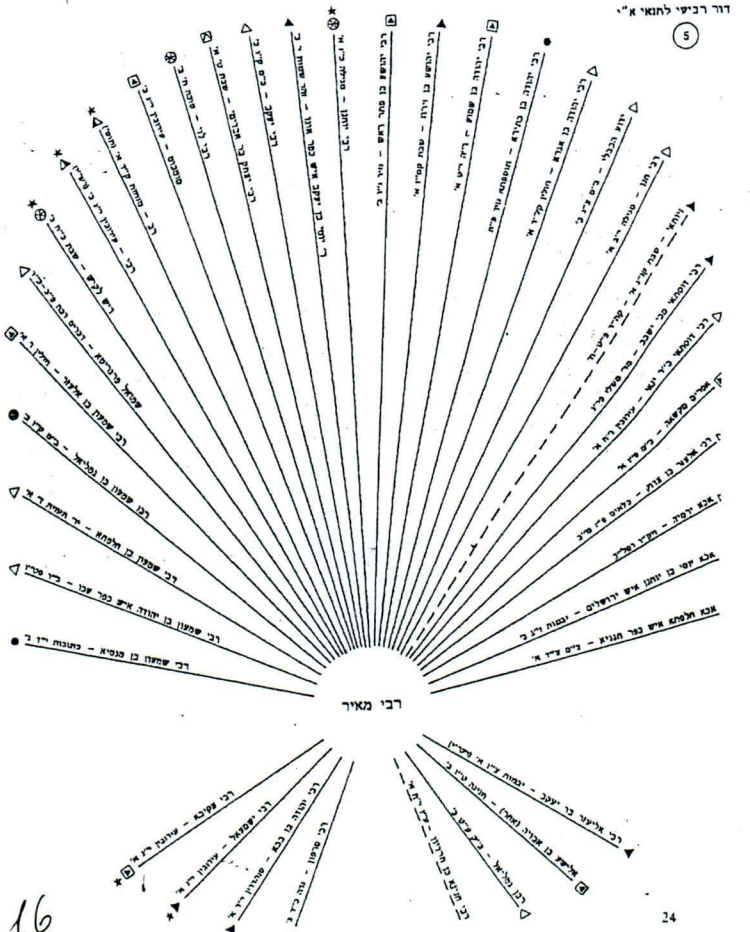
4



רבי מאיר

דור רביעי לחנוכי א"י

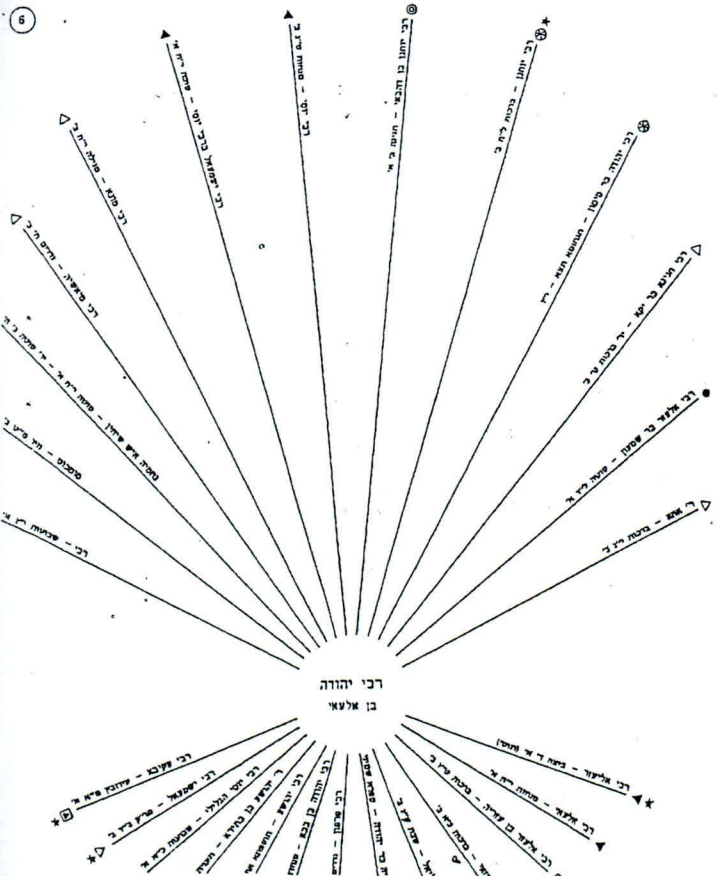
5



רבי יהו

דור רביעי לחנוכי א"י

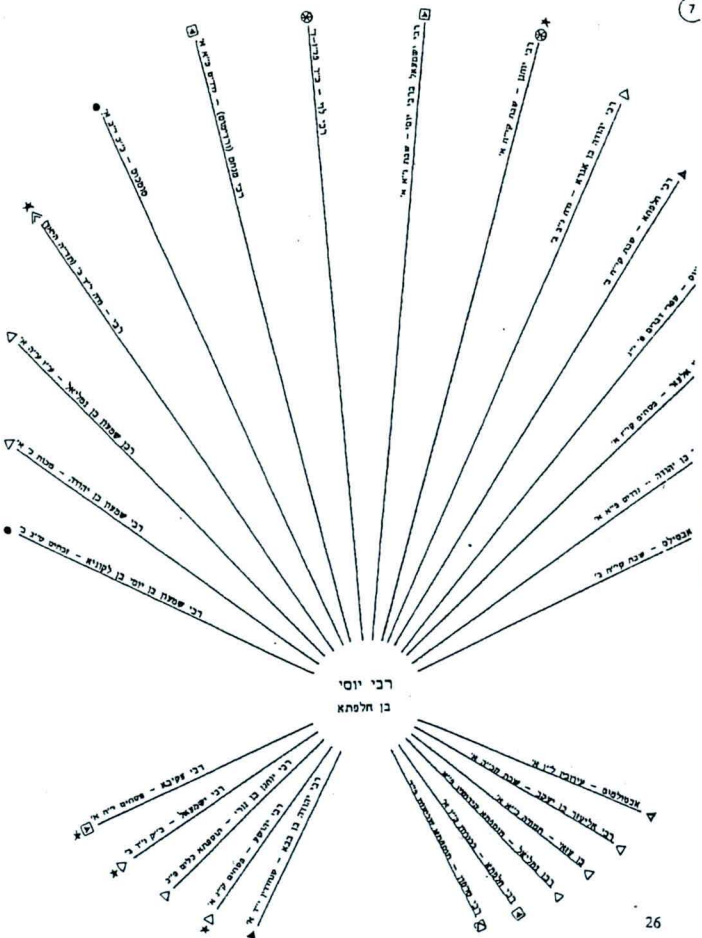
6



יוסי בן חלפתא

ביני לתנאי א"

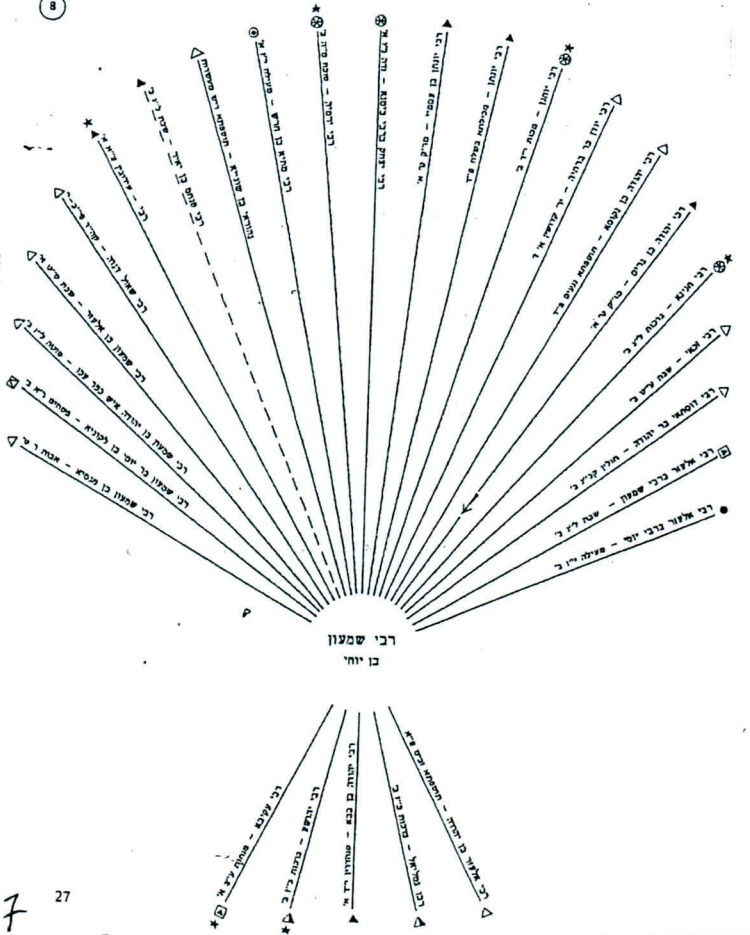
7



רבי שמעון

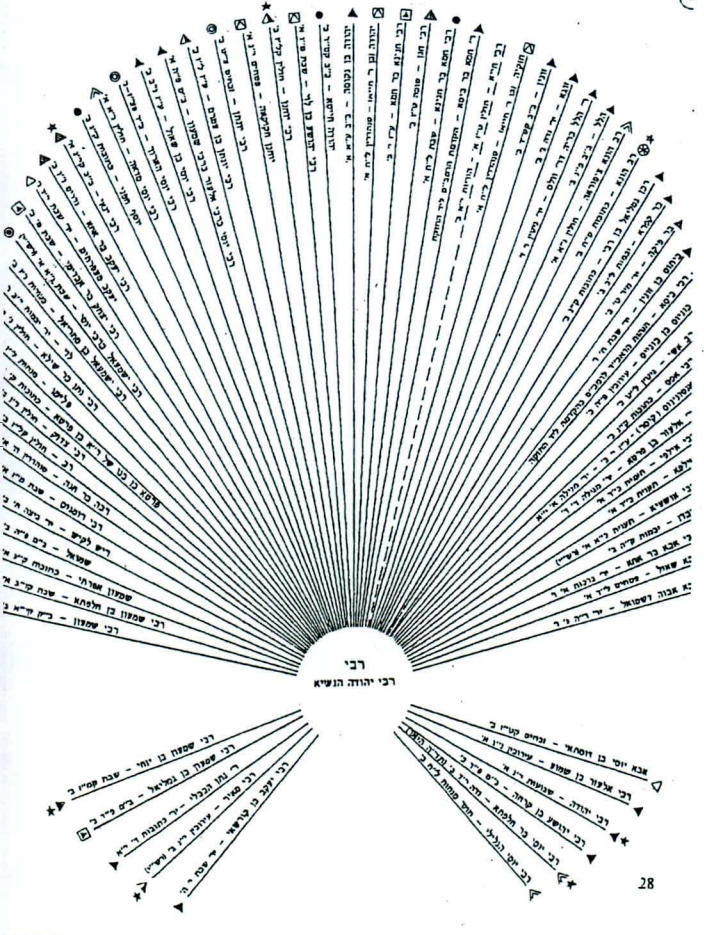
דור רביעי לתנאי א"

8



רבי יוסי בן חלפתא

9





מדינת ישראל
משרד הביטחון

רב טוראי רביב, אריאל

בן פולט-דפנה ואשר. נולד ביום ט"ו בתשרי תשמ"ב (13.10.1981) בירושלים. אח לאבישי, מיכל, חנן ויאיר. אריאל נולד וגדל ברובע היהודי שבעיר העתיקה, בין החומות. למד בבית-הספר היסודי 'אחינועם' ברובע היהודי, המשיך לחטיבת-ביניים בישיבת 'חורב' בירושלים וסיים לימודי תיכון בישיבה התיכונית בבית אל.



אריאל היה תינוק חייכן, שגדל כילד שובב, בעל חיוך קבוע על פניו. כשהתבגר גם העיניים לא הפסיקו לחייך, חיוך כן ואמיתי, שפינה מדי פעם את מקומו לצחוק תוסס ומתגלגל.

אריאל היה חניך בתנועת 'בני עקיבא' וכנער השתתף בסמינריונים ובמפגשים בין חילוניים לדתיים. הוא אהב מאוד לטייל ברחבי הארץ - בהרים, בנחלים ובעמקים, ובמיוחד באזור הגולן. הוא הכיר היטב את כל המקומות והתמצא להפליא בשמות ההרים והנחלים. תמיד היה מוקף חברים, עימם אהב לטייל ולבלות. מדי פעם כתב שירים, לחברים ובעיקר למגירה, או ניגן בגיטרה להנאתו.

אריאל גילה נטייה חזקה לספורט ובמיוחד נמשך לכדורגל ולכדורסל. אביו מספר על בקיאותו במשחקים ובשמות השחקנים עד כדי כך שכונה "מעין אנציקלופדיית ספורט מהלכת". אריאל ויתר על הצעה לשחק בקבוצת הנוער של בית"ר ירושלים כדי להימנע מחילול שבת.

בשנות התבגרותו פרח אריאל והקסים את כולם. השילוב של לימודים, חברים, משפחה, ספורט ואינסוף טיולים בכל רחבי הארץ, שכה אהב והיטיב להכיר, תרם רבות לעיצובו ולחינוכו. בתום לימודיו בישיבה התיכונית עבר אריאל למכינה הצבאית בנוקדים, למד שם כשנה ורבע והכין את עצמו לצבא.

בנובמבר 2000 התגייס לצה"ל. אביו ואחיו שירתו בנח"ל ואריאל המשיך את המסורת והתנדב גם הוא לנח"ל. מלא מוטיבציה ורצון לתרום ולהשפיע החל את הטיירות וכבר מתחילת המסלול בפלחי"ק בלט בנוכחותו הצנועה וביכולתו לאחד ולגבש את חבריו לצוות לוחם.

מפקדו בנח"ל סיפר: "אריאל היה חייל לדוגמה, אשר תרם רבות לפלוגה והפגין יכולות אישיות גבוהות. לאחר זמן קצר ביחידה עבר הכשרה בקורס חובשים קרביים, קורס אותו סיים בהצלחה מרובה. כבר מתחילת שירותו הצבאי שאף להגיע לקורס מפקדים, להיות מפקד בחטיבת הנח"ל ולפקד על דור חדש של לוחמים. פעולותיו ועשייתו של אריאל הצביעו על ערכים מבית, אהבת המולדת והארץ, אמון וכבוד הדדי."

ביום ט"ו באייר תשס"א (8.5.2001) נפל אריאל בעת מילוי תפקידו והוא בן תשע-עשרה. הוא נהרג בתאונת-אימונים סמוך לתל ערד בעת שהשתתף בתרגיל מחלקה, במהלך האימון המתקדם. אריאל נורה בשגגה על-ידי כוח הרתק בעודו משמש כ'סמן' לכוח המסתער. הוא הובא למנוחות בבית-העלמין הצבאי בהר הרצל, ירושלים. הותיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. אחרי מותו הועלה לדרגת רב-טוראי.

אריאל נפל סמוך לחג השבועות ובתום ה'שבעה' החליטו הוריו לקיים מדי ערב בביתם שיעור לזיכרו בנושא מגילת רות. בקיץ תשס"ב הוציאו לזיכרו את הספר 'אל אשר תלכי' ובו שלושה שערים: שער ראשון - מגילת רות מעוטרת ומאירת בידי האמן שוקי פריימן, שער שני - עיונים במגילת רות מאת רבנים ואנשי אקדמיה, שער שלישי - בני משפחה וחברים מספרים על אריאל.

תפילות סמסטר ב' ה'תש"ע

אליהם

סדרת הרצאות ערב בנושא גיל המעבר

מיטב המרצים בנושאים החשובים עבורך

אפשרויות טיפול שונות בתופעות גיל המעבר, הורים מבוגרים - התמודדות במצבים השונים, התעמלות בונה עצם, תזונה בריאה ומאוזנת ועוד...

מועד ושעה: ימי שני 20:30-22:00

תאריכים: י"א סיון - ט' תמוז

מספר מפגשים: 5

עלות: 26 ש"ח בהרשמה מוקדמת

זוגיות והשפעתה על חינוך הילדים

סדרת הרצאות ערב

הינך מזמנת להצטרף לסדרה מרתקת שתעניק לך תובנות וכלים לבניית זוגיות טובה הבונה את חינוך הילדים. תקשורת מקרבת, אהבה ושמחה, תחרותיות במשפחה, הבדלים בין גברים ונשים, גוף ונפש בחיי אישות. ועוד.

מרצה: הגב' אסתי ארנד

מועד ושעה: ימי שני 20:30-22:00

מספר מפגשים: 7

עלות: 230 ש"ח בהרשמה מוקדמת

אברהם

מחלקת ההדרכה בתחומי הכשרות בראשות הרב חנן ברנד

הכשרת משגיחי כשרות

הכשרת מועמדים להשגחה בתחומי הכשרות השונים. הקורס כולל הכנה לבחינות ההסמכה של הרבנות הראשית לישראל.

ההרצאות ינתנו מפי מרצים מומחים.

מועד ושעה: ימי שלישי, בין 17:00 - 20:00

מועד פתיחה: י"ג אייר

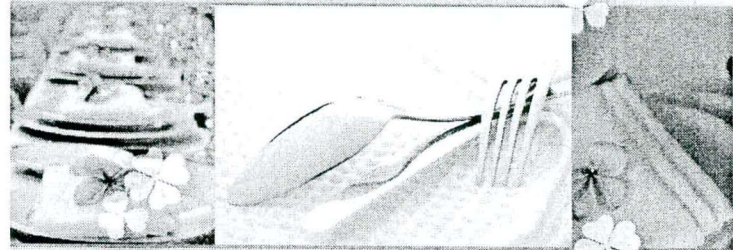
* פתיחת מחזור נוסף בשנת תשע"א

מספר מפגשים: כ-30 מפגשים

עלות: 2000 ש"ח. **למשגיחים בפועל:** 1,200 ש"ח

מבצע חבר מביא חבר: מזכה בהנחה של 150 ש"ח.

אירועים לציבור הרחב



תולאים ונפלים

שבת רפואה והלכה 3

נופש זוגי חינם

לכל התורם 180x18 ש"ח במלון יוקרתי בהשתתפות הרב מנחם בורשטיין ורבני המכון

שמרטפייה לתינוקות בזמן ההרצאות

תכנית עשירה ומגוונת

תאריך יעד: חשוון התשע"א

לפרטים והרשמה:

0524-077-077 ,02-6517171

הכנס הלאתי האחד עליו

בנושא חידושים בגניקולוגיה והלכה

יתקיים ביום רביעי ט"ו בטבת תשע"א, 22/12/10

בירושלים

בין השעות 08:30-20:30

מיטב המומחים - רבנים, רופאים ואנשי מקצוע.

לקבלת תכניה והרשמה חייגו:

02-6517171

* הנחה בהרשמה מוקדמת

תכניות לגברים תשע"א



הכשרת מדריכי חתנים

מיועד לגברים נשואים

לימוד הלכות טהרת המשפחה, מחשבת ההלכה, זוגיות, אישות, עצות מבית הוראה של המכון ועוד.

מרצים: הרב מנחם בורשטין, רבני המכון,
הרב יורם אליהו, הרב יצחק יודייקין ועוד.
מספר מפגשים: 16
עלות: 900 ש"ח

לעומדים בתנאים תינתן תעודה באישור הרבנות הראשית.

פסיקה במראות

מיועד לרבנים ואברכים

לימוד נושאים הלכתיים ורפואיים הקשורים בהלכות נידה ושימוש מעשי במראות.

כל מפגש יכולל שיעור מעשי ושיעור עיוני.

מרצים: הרב מנחם בורשטין, רבני המכון.
מספר מפגשים: 15
עלות: 900 ש"ח

תכניות לנשים תשע"א

תכנית בלעדית

מדריכות הבית היהודי ויועצות בקהילה

קורס שנתי

לימוד הלכות טהרת המשפחה, העמקה והרחבה בנושאים הקשורים לחיי האישה והזוג מבחינה הלכתית ורפואית.
בנוסף ילמדו הנושאים: הריון ולידה, אמצעי מניעה, פוריות, אישות, גיל המעבר ועוד.

לנושאים תינתן התייחסות רעיונית תוך שימת דגש על הכרת המציאות והתמודדות עם שאלות מצויות.

מומלץ לנשות רבנים, מדריכות כלות, בלניות ונשות קהילה.

אפשרות להסמכה כמדריכת כלות.
לעומדות בדרישות תינתן תעודה באישור הרבנות הראשית.

מרצים: הרב מנחם בורשטין, רבני המכון,
פרופ' חיים יפה, ד"ר ברונר רוזן, ד"ר חנה קטן, הרבנית בת שבע רוט, הרבנית טלי שפיגל, הרבנית קתי מנדלביץ' ועוד.
מועד ושעה: ימי שני, 09:00 - 14:00
תאריכים: י' חשוון - ט"ז תמוז
מספר מפגשים: 30
עלות: 3,000 ש"ח
(לגרשמות עד ח' תשרי 2,850 ש"ח)

